

Läheisyyskoreografin kokonaisvaltaiset vaikutukset audiovisuaalisiin tuotantoihin

Nelli Hokkanen

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2024

Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
Luova sisällöntuotanto, käsikirjoittaminen

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Kulttuurialan ammattikorkeakoulututkinto
Luova sisällöntuotanto, käsikirjoittaminen

HOKKANEN, NELLI

Läheisyyskoreografin kokonaisvaikutukset audiovisuaalisiin tuotantoihin

Opinnäytetyö 61 sivua, joista liitteitä yksi sivu
Toukokuu 2024

Läheisyyskoreografi on hiljattain media-alalle syntynyt uusi ammattinimike. Työn kokonaisvaltaisia vaikutuksia tuotannon lopputulokseen ei tunnisteta täysin vielä, eikä siitä ole tehty juurikaan tutkimusta. Vaikuttaako läheisyyskoreografin työ vain näyttelijäsuorituksen vai onko koreografin läsnäololla vaikutuksia myös tuotannon yleisen työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden edistämiseen? Vaikuttaako läheisyyskoreografin tekemä työ tuotannon lopulliseen laatuun ja onko ammatin koulutusta mahdollista lisätä Suomessa?

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli ottaa selvää, kuinka tärkeä rooli läheisyyskoreografilla on suomalaisissa elokuva- ja televisiotuotannoissa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa osaamiseen liittyvän koulutuksen tarvetta ja laatia toimenpide-ehdotuksia tuotantojen vastuullisuuden tukemiseksi.

Tutkimus on toteutettu kirjallisuuskatsauksena, jota on lisäksi täydennetty ammattilaisten teemahaastatteluilla. Ensin opinnäytetyössä syvennettiin läheisyyskoreografin työnkuvaan ja siihen, mitä intiimikohtaukset oikein ovat. Tämän jälkeen opinnäytetyössä selvitettiin seksin ja seksuaalisuuden tarinankerronnallista merkittävyyttä sekä, miten seksiä ja seksuaalisuutta tulisi huomioida audiovisuaalisissa tuotannoissa. Seuraavaksi tutkimuksessa tarkasteltiin läheisyyskoreografin merkitystä työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden kannalta. Lisäksi työssä vertailtiin kahta vahvasti seksuaalisävytteistä TV-tuotantoa. Tavoitteena oli selvittää, kuinka läheisyyskoreografin käyttäminen televisiotuotannoissa mahdollisesti paransi teoksen laatua. Empiiristä tutkimusaineistoa kerättiin läheisyyskoreografin työn merkityksellisyydestä ja hyödyistä tekemällä teemahaastattelu suomalaiselle tuottajalle, kuvaajalle sekä läheisyyskoreografille. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin ammatin edistämismahdollisuuksia sekä erilaisia menetelmiä tuotannon vastuullisuuden lisäämiseksi.

Opinnäytetyön tuloksena huomattiin, että läheisyyskoreografin työ on olennainen osa turvallista ja innostavaa tarinankerrontaa, jota koitetaan jatkuvasti edistää Suomessa. Läheisyyskoreografi tekee intiimikohtauksista laadullisesti parempia ja hänen työnsä vahvistaa tuotantoa kokonaisvaltaisesti, muun muassa vähentämällä muille osastoille valunutta metatyötä ja edistämällä kaikkien työturvallisuutta kuvauksissa. Ammatin koulutusta voidaan lisätä Suomessa korkeakoulujen, tuotantoyhtiöiden, että julkisten rahoittajien panostuksella.

Asiasanat: läheisyyskoreografi, intiimikohtaus, työhyvinvointi, vastuullisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Media, Creative Content Production

HOKKANEN, NELLI:
Intimacy Coordinator's Overall Effects on Audio Visual Productions

Bachelor's thesis 61 pages, appendices one page
May 2024

The purpose of this thesis was to collect information about intimacy coordination and its effects on Finnish audio-visual productions. The objective of the thesis was to plan new ways to improve intimacy coordinators education in Finland and compile measures to support productions' responsibility.

The theoretical section explored intimacy coordinators work, intimacy scenes and how to pay attention to sex and sexuality in audio-visual productions. In addition, the well-being and safety measures at work were observed through intimacy coordinators' point of view. The study also compared two heavily sexual television series to find out if using an intimacy coordinator would enhance the shows' quality. The empirical part of the study consisted of focused interviews conducted with a Finnish producer, cinematographer, and intimacy coordinator.

The findings indicate that intimacy coordination is an essential part of safe and exciting storytelling in audio-visual productions, which Finland is constantly striving to achieve. Not only does an intimacy coordinator make intimacy scenes more relatable, but they also minimize the amount of meta work fallen upon other departments in the media industry, making the work experience safer for everyone involved. The results show that the Finnish education system, production companies and public financiers can help increase the education of intimacy coordinators.

Key words: intimacy coordinator, intimacy scenes, work well-being, responsibility

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	LÄHEISYYSKOREOGRAFIN TYÖ, SEKSI, SEKSUAALISUUS JA INTIIMIKOHTAUKSET AV-TUOTANNOISSA.....	7
	2.1 Läheisyyskoreografian työ.....	7
	2.2 Intiimikohtaukset.....	9
	2.3 Seksi ja seksuaalisuus av-tuotannoissa.....	12
	2.4 Kirjallisuuskatsaus aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin ja keskeisiin tutkimuksiin.....	18
3	LÄHEISYYSKOREOGRAFIN TYÖN VAIKUTUKSET.....	20
	3.1 Työhyvinvointi ja työturvallisuus.....	20
	3.2 Tuotannon vastuullisuus.....	25
	3.3 Epäonnistunut seksuaalissävytteinen av-tuotanto.....	27
	3.4 Onnistunut seksuaalissävytteinen av-tuotanto.....	31
4	TEEMAHAASTATTELU.....	35
	4.1 Tutkimusprosessi.....	35
	4.2 Tutkimustulokset ja analyysi.....	36
	4.2.1 Kokemus työnkuvasta.....	36
	4.2.2 Milloin palkata läheisyyskoreografi?.....	36
	4.2.3 Yhteistyö läheisyyskoreografian kanssa.....	38
	4.2.4 Työryhmän turvallisuus ja näkökulma.....	39
	4.2.5 Seksin ja seksuaalisuuden huomioiminen.....	40
	4.2.6 Työnkuvan kehittyminen ja sen erityistarpeet.....	43
	4.2.7 Läheisyyskoreografian merkityksellisyys.....	44
5	EDISTÄMISMAHDOLLISUUDET JA TUOTANNON SUOJELU.....	45
	5.1 Läheisyyskoreografiksi kouluttautuminen ja sen edistämismahdollisuudet.....	45
	5.2 Yhteenveto toimenpide-ehdotuksista.....	49
	5.2.1 Sopimukset.....	49
	5.2.2 Ohjeistukset & vastuuhenkilöt.....	50
	5.2.3 Ennakkosuunnittelu ja aikatauluttaminen.....	52
	5.2.4 Jälkituotanto ja markkinointi.....	53
6	POHDINTA.....	54
	LÄHTEET.....	57
	LIITTEET.....	61
	Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset.....	61

1 JOHDANTO

Seksi, seksuaalisuus, seksin turvallisuus ja omien rajojen kunnioittaminen sekä niiden asettaminen, ovat aina olleet itselle tärkeitä ja kiinnostavia aiheita. Kuultuani ensimmäisen kerran läheisyyskoreografin työstä, jossa suunnitellaan intiimikohtauksia ja taataan näyttelijöiden turvallisuudentunne niitä tehdessä, olin iloinen ja innostunut siitä, että sellainenkin työnkuva on olemassa media-alalla.

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan läheisyyskoreografin merkitystä audiovisuaalisissa tuotannoissa sekä lopputuloksen laadun kannalta, että työryhmän fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kautta. Opinnäytetyön tavoitteena on ottaa selvää ja osoittaa, kuinka tärkeä ammattisuuntaus ja työryhmänlisäys läheisyyskoreografi on suomalaisissa televisio- ja elokuvatuotannoissa ja millainen tarve osaamiselle on Suomessa. Tarkoituksena on kartoittaa, kuinka kyseistä osaamista voitaisiin lisätä sekä laatia toimenpide-ehdotuksia tuotantojen vastuullisuuden tukemiseksi. Työn tutkimuskysymyksiä ovat muun muassa, miksi läheisyyskoreografin palkkaaminen kannattaa ja miten läheisyyskoreografiaan liittyvää osaamista pitäisi kasvattaa Suomessa. Läheisyyskoreografia on varsin uusi työtehtävä Suomessa, vaikka muualla tarve osaamiselle on tunnistettu vahvasti. Kyseistä työtehtävää ei olla tutkittu Suomessa vielä erityisen paljon, joten opinnäytetyöni avulla voin kasvattaa aiheeseen liittyvää tietämystä.

Opinnäytetyössä avataan läheisyyskoreografin työnkuvaa ja mitä intiimikohtauksilla tarkoitetaan, mutta nämä teemat eivät kuitenkaan ole opinnäytetyön pääpaino. Aihe rajautuu siten, että tutkimuksessa viitataan audiovisuaalisilla teoksilla vain elokuva- sekä TV-tuotantoihin. Opinnäytetyössä ei oteta kantaa mainoksiin, näytelmiin, musiikkivideoihin tai dokumentteihin, joiden tekemisessä saatetaan myös käyttää läheisyyskoreografiaa.

Opinnäytetyön toisessa kappaleessa avataan hieman läheisyyskoreografin ammattia lukijalle ja paneudutaan tärkeisiin käsitteisiin, jotka osaamiseen liittyvät. Luvussa kaksi selvennetään, miksi intiimikohtaukset ja seksuaalisuus ylipäättään ovat tärkeä osa tarinnankerrontaa, ja kuinka seksistä ja seksuaalisuudesta tulisi

keskustella työympäristössä. Kolmannessa kappaleessa käsitellään läheisyyskoreografin vaikutusta työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen sekä korostetaan tuotantojen vastuullisuutta. Lisäksi kerrotaan esimerkkitapaukset sekä epäonnistuneesta, että onnistuneesta seksuaalisävytteisestä audiovisuaalisesta tuotannosta.

Saadakseni empiiristä tietoa opinnäytetyötäni varten, teen teemaan liittyen haastatteluita, joiden tuloksia esittelen neljännessä kappaleessa. Haastattelussa selvitan läheisyyskoreografin vaikutusta työryhmään, ammatin merkityksellisyyttä ja miten osaamista voitaisiin kehittää Suomessa. Viidennessä kappaleessa tutkin läheisyyskoreografien työn tilannetta tällä hetkellä suomalaisissa audiovisuaalisissa tuotannoissa ja pohdin, miten koulutusta ja tuotantojen vastuullisuutta voitaisiin edistää. Viimeisessä kappaleessa vedän yhteen opinnäytetyön teoreettisen ja empiirisen aineiston havaintoja.

2 LÄHEISYYSKOREOGRAFIN TYÖ, SEKSI, SEKSUAALISUUS JA INTIIMI-KOHTAUKSET AV-TUOTANNOISSA

Ihminen on psykofyysissosiaalinen olento, joka on heti syntymästään asti seksuaalinen. Ihminen kaipaa läheisyyttä, seksiä ja turvallisuuden tunnetta läpi elämänsä, joten ei ole ihme, että seksuaalisuus on valtava osa tarinankerrontaa ja audiovisuaalisia teoksia. Jokainen on varmasti kerran elämässään nähnyt seksuaalissävytteisen kohtauksen elokuvassa tai televisio-ohjelmassa ja saattanut miettiä, kuinka näyttelijät uskaltavat heittäytyä kyseiseen kohtaukseen tai kuinka sellainen edes kuvataan ilman, että näyttelijät oikeasti harrastavat seksiä? Nykyisin Suomessakin työryhmässä työskentelevä läheisyyskoreografi on vastuussa intiimikohtausten toteuttamisesta ja suunnittelemisesta. Oli kyseessä sitten syyleily, pieni suudelma tai seksin simulointi, on kuvauksissa oltava läheisyyskoreografi varmistamassa näyttelijöiden suostumus ja turvallisuuden tunne. Lisäksi läheisyyskoreografi suunnittelee kohtauksen liikeradat yhdessä näyttelijöiden ja ohjaajan toiveiden mukaisesti.

2.1 Läheisyyskoreografian työ

Läheisyyskoreografista tai intiimikoordinaattorista käytetään muutamaa eri nimitystä. Tässä opinnäytetyössä käytetään vain läheisyyskoreografi termiä, sillä se kuvailee parhaiten mitä työ todella on, läheisyyden koreografointia. Suora suomenos intimacy coordinator tai intimacy director termeistä olisi intiimikoordinaattori, intiimiohjaaja tai läheisyyden ohjaaja. Läheisyyskoreografi on työtä tekevien suosima termi.

Läheisyyskoreografian työ on varsin uusi työtehtävä audiovisuaalisissa tuotannoissa, kun pohtii, että ensimmäisiä elokuvia on alettu tekemään jo 1800-luvun loppupuolella. Läheisyyskoreografeista on alettu puhua laajemmin vasta vuonna 2017 Me Too -kampanjan myötä, kun alkoi maailmanlaajuinen diskurssi naisten kokemasta seksuaalisesta väkivallasta ja häirinnästä työpaikoilla sekä arkielämässä. Me Too:ta ennen läheisyyskoreografian työstä on kuitenkin tehty muutamia selvityksiä englanniksi, kuten Tonia Sinan väitöskirja vuonna 2006. Lisäksi

vuonna 2015 perustetiin useita yhdysvaltalaisia yhdistyksiä, jotka kouluttavat läheisyyskoreografeja, kuten Intimacy Directors International -yhdistys. Nykyisin yhdistys tunnetaan nimellä Intimacy Directors and Coordinators, IDC.

IDC-organisaatio kouluttaa ja sertifioi läheisyyskoreografeja maailmanlaajuisesti. Heidän tavoitteensa on edistää suostumuksen kulttuuria lisäämällä koulutusta ja tarvittavia lisäresursseja jokaiselle instituutiolle sekä yksilölle media-alalla, jotta seksuaalisia tarinoita voidaan kertoa jatkossa turvallisesti. Järjestön toiveena on luoda maailma, jossa intiimiys on elintärkeä osa tarinankerrontaa ja missä kaikki taiteilijat voivat tehdä töitä suostumuksellisesti. (Idcprofessionals n.d.) Muita vastaavanlaisia yhdistyksiä ovat muun muassa Intimacy on Set, Intimacy Professionals Association sekä Pohjoismaissa toimiva Nordic Intimacy Coordinators.

Yksinkertaisimmillaan selitettynä läheisyyskoreografin työ on suunnitella yhdessä ohjaajaan kanssa intiimikohtausten toteutustapa ja valvoa, että kohtaukset toteutetaan turvallisesti hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti. Pia Rickman kertoo Suomen elokuvasäätiölle laatimassa ohjeistuksessa ”Läheisyyskoreografin kanssa työskentely”, että läheisyyskoreografin tarkoitus on huomioida näyttelijöiden ja työryhmän turvallisuus setissä sekä luoda läheisyyden illuusio kohtauksiin. Läheisyyskoreografi toimii lisäksi osastojen välisenä yhteyshenkilönä intiimikohtauksiin liittyen. Koska audiovisuaalisten tuotantojen työryhmissä vallitsee ennalta määriteltä hierarkia, on tärkeää palkata läheisyyskoreografi intiimikohtauksia sisältävään tuotantoon mukaan, jottei vallitsevat valtarakenteet vaikuta näyttelijöiden suostumukseen esiintyä alastomuutta, simuloitua seksiä tai läheisyyttä sisältävissä kohtauksissa. (Rickman 2021, 2.)

Audiovisuaalisissa tuotannoissa tehdään yleensä riskienkartoitusarvioinnit. Tällaisen tiedoston kokoaa yleensä joko tuotanto- tai apulaisohjausosasto. Tarkoituksena on käydä teoksen jokainen kohtaus läpi ja suunnitella, kuinka minimoida kohtauksen riskit ja taata työn turvallisuus. Läheisyyskoreografi tekee oman riskiarvioinnin intiimikohtauksista. Rickman kertoo, että läheisyyskoreografin tulee lisäksi pitää kirjaa kaikista huomionarvoisista keskusteluista esiintyjien ja tuotannon kanssa. Kuvauspäivien päätteeksi hän tekee päivästä raportin, jonka hän palauttaa tuotanto-osastolle. (Rickman 2021, 5.)

Saara Kotkaniemi julkaisi Suomen elokuvasäätiön kanssa ohjeistuksen intiimikohtausten tekemisestä kameratyöskentelyssä vuonna 2020. Kotkaniemi kertoo ohjeistuksessaan, että läheisyyskoreografin palkkaus on suositeltavaa silloin, kun tuotanto sisältää intiimikohtauksia tai jos näyttelijät tai työryhmäläiset ovat erityisesti toivoneet läheisyyskoreografia tuotantoon. Kotkaniemen mukaan läheisyyskoreografin käyttäminen on äärimmäisen tärkeää niissä tuotannoissa, jotka sisältävät seksuaaliväkivaltaa tai vaativat tarkempaa perehdytystä intiimikohtauksissa. Myös tuotannot, joissa on läheisyyskohtauksia alaikäisten tai muuten haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa, tarvitsevat läheisyyskoreografin ammattitaitoa. (Kotkaniemi 2020, 9.)

Tonia Sina kertoo läheisyyskoreografin työstä Collins-Hughesin kirjoittamassa New York Times -lehden artikkelissa, että intiimikohtausten tekeminen on kuin taistelu- tai tanssikohtausten koreografointi. Liikkeiden suunnittelussa täytyy olla paljon tarkempi, sillä jokaisen yksittäisen sormen liike on tärkeää. Sinan menetit seuraavat paljolti taistelukohtausten ohjaamista. Tärkeintä on varmistaa näyttelijöiden turvallisuus mahdollisesti vaarallisissa kohtauksissa. Jos taistelukohtauksissa riskinä on fyysinen vahingoittuminen, intiimikohtauksissa riskinä on henkinen vahingoittuminen. Pahimmassa tapauksessa näyttelijä voi traumatisoitua epäturvallisesta ja hätiköidystä kuvausympäristöstä, jolloin paranemisaika voi olla huomattavasti pidempi kuin fyysisestä loukkaantumisesta parantuessa. (Collins-Hughes 2017.)

2.2 Intiimikohtaukset

Jotta voimme olla fyysisesti läheisiä toisen ihmisen kanssa, tulee meillä aina olla suostumus heiltä. Lupa koskea ja tulla kosketetuksi. Tämä pätee sekä arki- että työelämässä. Asia kuitenkin unohtuu usein, vaikka Suomen perustuslakiin on kirjattu, että jokaisella meistä on oikeus elämään sekä henkilökohtaiseen vapautteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Perustuslaissa määritellään, kuinka henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta saa riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta. Kenenkään koskemattomuutta ei saa kyseenalaistaa tai suostumukseen painostaa. (Suomen perustuslaki 1999/731.)

Jotta intiimikohtauksia voidaan toteuttaa, tulee jokaiselta kohtaukseen osallistuvalla esiintyjältä olla suostumus. Eli hänen henkilökohtainen lupa tulla kosketuksi ja koskettaa. Suostumuksen on oltava innokasta ja se on varmistettava ennen jokaista tekoa. Rickman avaa suostumusta ohjeistuksessaan, ettei suostumusta voida koskaan olettaa ja että esiintyjä voi vetää suostumuksen pois milloin tahansa kuvatessa tai kuvauksia ennen. Esiintyjän täytyy olla täysin tietoinen intiimikohtauksen sisällöstä ja sen erityisvaatimuksista, jotta hän voi antaa todellisen suostumuksen kohtauksen tekemiseen. Suostumus tulee saada sekä suullisesti ennen jokaista tekoa kuvauksissa, että kirjallisesti työsopimuksen yhteydessä sopimuslisällä nimeltä nudity waiver. Nudity waiver on sopimuslisä sovutusta alastomuudesta sekä intiimikohtauksista, joka lisätään esiintyjän työsopimukseen, kun tämä on suostumassa intiimejä kohtauksia sisältävään tuotantoon mukaan. (Rickman 2021, 3.)

Rickman kertoo lyhyesti ohjeistuksessaan, mitä läheisyys- eli intiimikohtaukset oikein ovat. Kaikki sellaiset kohtaukset, jotka sisältävät simuloitua seksiä, suutelemista tai seksuaalista väkivaltaa luetaan intiimikohtauksiksi. Lisäksi osittaista tai kokonaista alastomuutta ja emotionaalista tai seksuaalista latautuneisuutta sisältävät kohtaukset kosketuksella tai ilman ovat intiimikohtauksia. Esimerkiksi suuteleminen, vartalon hyväily, kosketus ja muu kontakti intiimialueisiin tai muuten herkkiin ruumiinosiin, ovat seksuaalisesti latautuneita kohtauksia. Myös kohtaukset, joissa käytetään genitaalialueiden peruukkeja, keinotekosia tai digitaalisia sukupuolielimiä, seksileluja tai digitaalisia sijaisvartaloita luetaan intiimikohtauksiksi. Mikäli kohtauksessa on läheisyyttä alaikäisen kanssa, määritellään kohtaus silloinkin intiimikohtaukseksi. (Rickman 2021, 8.)

Vaikka valmiissa audiovisuaalisissa teoksissa näyttäisikin siltä, että esiintyjien genitaalialueet koskettavat toisiaan, näin ei kuitenkaan todellisuudessa tapahdu. Ohjeistuksessaan Kotkaniemi mainitsee, ettei intiimikohtauksissa saa koskaan tapahtua sukupuolielinten välistä kosketusta eli genitaalikosketusta. Keinoja, miten genitaalikosketusta voidaan välttää ovat intiimisuojien käyttäminen, kohtauksen tarkka koreografointi sekä kuvan rajaaminen. (Kotkaniemi 2020, 9.)

Erityistä huomiota tulee kiinnittää simuloitua seksuaalista väkivaltaa sisältäviin kohtauksiin. Kotkaniemi mainitsee ohjeistuksessaan, että mikäli intiimikohtaus sisältää väkivaltaa, tulee kohtaus harjoitella etukäteen ja kuvaustilanteessa on oltava sekä läheisyyskoreografi, että stunt-koordinaattori paikalla varmistamassa kohtauksen turvallisuus (Kotkaniemi 2020, 12). Rickman mainitsee saman asian ohjeistuksessaan lisäten, että aina kun tehdään raakaa tai seksuaalista väkivaltaa kuvaavia kohtauksia tulisi kuvauspaikalla olla lisäksi mielenterveyden ammattilainen tarjoamassa keskusteluapua jokaiselle työryhmän jäsenelle (Rickman 2021, 4).

Samanlaista erityishuomiota tulisi kiinnittää silloin kun kuvataan intiimikohtauksia alaikäisten kanssa. Kuten Rickman ja Kotkaniemi molemmat mainitsivat, intiimikohtauksissa, joissa esiintyy lapsia, on aina oltava mukana läheisyyskoreografi. Lisäksi kuvauspaikalla tulisi tällöin olla mielenterveydenammattilainen varmistamassa, ettei lapselle jää kohtauksen tekemisestä turvaton olo. Audiovisuaalisissa teoksissa, joissa on lapsen ja aikuisen välistä läheisyyttä, tulisi lasten olo turvata kaikin mahdollisin tavoin. Parhaimmassa tapauksessa oikeiden lasten roolittamista kohtaukseen voitaisiin välttää, jotta lapsia ei altistettaisi turhaan raakalle tai seksuaaliselle materiaalille.

Vaikka näyttelijäntyöhön kuuluu vahvasti usein improvisaatio etenkin komediaa tehtäessä, intiimikohtauksia luodessa improvisaatio ei ole suositeltavaa. Rickman toteaa ohjeistuksessaan, ettei mitään intiimiä kanssakäymistä sisältävää kohtauksista voida improvisoida paikan päällä ohjaajan tai näyttelijöiden pyynnöstä. Jokainen intiimikohtaus on suunniteltava ja harjoiteltava yhdessä tekijöiden kanssa. Mikäli kohtaukseen lisättäisiin läheisyyttä tai alastomuutta millään osin myöhemmin, on esiintyjiltä kysyttävä suostumus vähintään 48 tuntia ennen kuvauksia. (Rickman 2021, 5.)

Vaikka läheisyys- ja intiimikohtaukset ovatkin iso osa tarinankerrontaa ja monia audiovisuaalisia tuotantoja, eivät ne koskaan kuulu koekuvaustilanteisiin. Kotkaniemi mainitsee ohjeistuksessaan näyttelijöiden ja ohjaajan välisen valta-asetelman, joka vaikuttaa suuresti siihen, ettei intiimikohtauksia olisi turvallista toteuttaa koekuvaustilanteessa. Tekijöiden välille ei ole vielä syntynyt luottamussidettä, ja rooliin hakevat henkilöt ovat ohjaajaan nähden alisteisessa asemassa. Tästä

syystä näyttelijöiden voi olla haastavaa pitää kiinni omista rajoistaan ja tilanne voi tuntua turvattomalta. Mikäli näyttelijöiden välistä kemiaa ja jännitettä sekä fyysistä rohkeutta pitäisi arvioida koekuvauksissa, voidaan se toteuttaa muillakin tavoin, kuin intiimikohtauksen esittämällä koekuvaustilanteessa. (Kotkaniemi 2020, 8.)

2.3 Seksi ja seksuaalisuus av-tuotannoissa

Seksi ja seksuaalisuus ovat olleet tabu monen vuosikymmenen ajan ja kun seksistä ei puhuttu ei sen turvallisuudesta tai psyykkisistä vaikutuksista käyty keskustelua. Audiovisuaalisia tuotantoja tehdessä ei täten olla osattu käsitellä ihmisen seksuaalisuutta huomaavaisesti. Viimeisten vuosikymmenten aikana tilanne on kuitenkin muuttunut. Kun huomattiin, että seksi myy, pyrittiin myyntiä lisäämään sen avulla ja mitä enemmän huomiota seksuaalisuus sai, sitä enemmän siitä alettiin taas puhua. Kielletystä aiheesta alkoikin tulla arkipäivää ja nyt useasta eri suoratoistopalvelusta löytyy satoja ohjelmia, joissa tutkitaan ihmisen seksuaalisuutta ja haluja ja harrastetaan simuloitua seksiä. Parantamisen varaa on kuitenkin vielä siinä, että kyseiset ohjelmat tuotettaisiin eettisesti ja turvallisesti, läheisyyskoreografin tietämystä hyödyntäen.

Mieli Ry:n sivustolla puhutaan seksuaalisuudesta osana ihmisyyttä. Sivustolla kerrotaan, kuinka seksuaalisuus ei ole ihmisen valinta, vaan jokaiselle kuuluva inhimillinen, fyysiseen ja psyykkiseen hyvinvointiin vahvasti vaikuttava aspekti, joka kehittyy läpi elämän. Seksuaalisuus on yksi ihmisen ilmaisun ja olemisen tavoista. Oman seksuaalisuuden hyväksyminen antaa voimavaroja sekä terveyteen, että mielen hyvinvointiin ja jotta seksuaalisuuttaan voi toteuttaa täysin, tarvitaan kuuntelutaitoa, yhteistä kommunikointia, empatiakykyä sekä rajojen tunnistamisen taitoja omalla ja toisen ihmisen kohdalla. Seksuaalisuus koostuu monista asioista ja siihen liittyy aina paljon tunteita, joten oman ja toisen seksuaalisuuden kunnioittaminen on äärimmäisen tärkeää mielenterveyden takaamiseksi. (Mieli Ry 2021.)

Rickman kertoo seksin merkityksestä elokuvissa laatimassaan ohjeistuksessa, että seksi, läheisyys ja seksuaalisuus ovat aina olleet osa kiehtovaa tarinankerrontaa. Kohtaukset, jotka sisältävät läheisyyttä välittävät intensiivisiä tunteita ja

tuntemuksia yleisölle. Ja kun intiimikohtaukset toimivat, ne voivat viedä tarinaa eteenpäin, sekä paljastaa jotain uutta teoksen henkilöhahmoista ja heidän välisistä suhteistaan. (Rickman 2021, 2.)

Valentina Claudian kirjoittamassa artikkelissa Rickman kommentoi vielä syvemmin intiimikohtausten merkitystä audiovisuaalisissa tuotannoissa. Intiimikohtauksia tehdessä täytyy tietää, mikä kohtauksen fokus on ja mistä tarina kertoo. Henkilöhahmojen tarina ei koskaan ole se, että he harrastavat seksiä, vaan intiimiin tilanteeseen on tultu jostain ja siitä edetään aina johonkin uuteen suuntaan. Rickmanin mukaan kaikista olennaisinta on se, mikä on roolihahmojen tarinan kaari intiimikohtauksessa, mitä henkilöt tahtovat ja miten he yrittävät saada sen tapahtumaan. Kyse ei ole pelkästään seksuaalisesta sisällöstä, vaan henkilöhahmojen tahdonsuunnasta. (Claudia 2022.)

Seksuaalisuuden huomioimisesta on alettu puhua laajemmin vasta viime aikoina media-alalla. Seksuaalisuuden huomioiminen on kuitenkin äärimmäisen tärkeää silloin, kun luodaan simuloitua seksiä ja läheisyyttä, sillä kyseessä ovat oikeat ihmiset oikeiden tunteiden ja oikeiden kokemusten kanssa. Rickman määrittelee ohjeistuksessaan, ettei kenenkään tarvitse avata omaa seksuaalisuuttaan tai kokemuksiaan missään tilanteessa läheisyyskoreografille, kun luodaan seksuaalisävytteisiä kohtauksia. Läheisyyskoreografian on silti tärkeä tuoda esille, että jokaisen työryhmäläisen ja esiintyjän tunteet ja itsemääräämisoikeudet pätevät kuvauspaikallakin. Mitään läheisyyttä sisältävää kohtausta ei voida tuoda yllättäen esille näyttelijöille tai työryhmäläisille, vaan niiden suunnittelemisesta ja koreografioinnista on keskusteltava tuotannon alusta asti kollektiivisesti ja avoimesti. Ja mikä tärkeintä, toiseen ei saa koskaan koskea ilman lupaa. (Rickman 2021.)

Myös Kotkaniemi tuo esille ohjeistuksessaan, kuinka tärkeää on puhua avoimesti intiimikohtauksista sekä näyttelijöiden, että työryhmäläisten kanssa. Intiimikohtauksiin liittyvää pelkoa ja jännitystä saadaan purettua avoimella keskustelulla ja konkretian ymmärtämisellä, jottei kukaan jää yksin epävarmuksiensa tai epätoisuuksiensa kanssa. Keskustelua on tarpeen käydä vain intiimikohtauksista, ei tekijöiden omista mieltymyksistä tai totumuksista. Oletuksia tai johtopäätöksiä esiintyjien tai työryhmäläisten sukupuoli-identiteetistä, fyysisistä ominaisuuksista tai seksuaalisesta suuntautumisesta ei voida tehdä ja näihin liittyvistä teemoista

voidaan keskustella vain esiintyjän tai työryhmäläisen omasta aloitteesta. (Kotkaniemi 2020, 7.)

Yle Areenassa julkaistussa Yle aamu -ohjelman haastattelussa Kotkaniemi puhuu lisää avoimen kommunikoinnin ja läheisyyskoreografian merkityksestä näyttelijäntyössä. Kotkaniemi mainitsee, että kun henkilöhahmoille luodaan yhdessä läheisyyskoreografian kanssa oma seksuaalinen historiansa ei näyttelijän tarvitse miettiä ollenkaan sitä, kuinka suoriutuisi itse tarinan intiimikohtauksessa. Näyttelijä pystyy ulkoistamaan itsestä tekemisestään ja miettiä, että näin minun hahmoni tässä tilanteessa toimisi. (Yle aamu: Läheisyyden... 2023.)

Sen lisäksi, ettei toisten seksuaalisuutta saa olettaa työolosuhteissa seksuaalisuudesta ja seksistä olisi tärkeä puhua työpaikalla mieluiten lääketieteellisiä termejä käyttäen ilman sopimatonta huumoria, jottei kenellekään, etenkin näyttelijöille, tulisi epämukava olo kuvauspaikalla. Rickman kehottaa ohjeistuksessaan, että kaikille työryhmäläisille tulisi tehdä selväksi seksuaalisen häirinnän ja työpaikkakiusaamisen raportointitoimintaohjeet. Tämän lisäksi kuvausaikatauluihin olisi hyvä lisätä mielenterveyden kriisiavun puhelinnumero ja kaikille työryhmäläisille tulisi painottaa sitä, että läheisyyskoreografiin saa olla yhteydessä matalla kynnyksellä, missä vain itselle haastavassa asiassa kuvausten intiimiin sisältöön liittyen. Kuvauspaikoilla ja tuotannon erilaisissa asiakirjoissa tulisi aina käyttää kunnioittavaa, osallistavaa ja huomioonottavaa kieltä. Kuten antirasistisia termejä, jokaisen itse preferoimia pronomineja sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä kunnioittavaa terminologiaa. Ahdistavien tai latautuneiden termien kuten ”raiskauskohtaus” käyttöä tulisi välttää sekä niistä puhuttaessa, että virallisissa asiakirjoissa. (Rickman 2021, 7.)

Kotkaniemen ohjeistuksessa painotetaan myös oikeiden termien käyttämistä ja työryhmän keskustelutyylin merkitystä intiimikohtauksia tehdessä. Työryhmän käytös voi vaikuttaa huomattavasti siihen, miten epämukavalta tai kiusalliselta intiimikohtausten tekeminen näyttelijöistä tuntuu. Huumori toimii usein keventävänä keinona jännittyneissä tilanteissa, mutta työpaikalla huumori saatetaan kokea sopimattomana tai loukkaavana. Halventavia ja esineellistäviä ilmaisuja ei tulisi koskaan käyttää. Tiettyjen työryhmäläisten tulee kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota näyttelijöihin intiimikohtauksia tehdessä. Esimerkiksi puvustusosasto

on yleensä huolehtinut esiintyjistä järjestämällä heille suojaavat vaatteet kuvien välille, ellei olla erikseen sovittu, että joku muu suojaa näyttelijät. Näyttelijöiden katselemista tulisi kuitenkin yleisesti välttää heidän ollessaan vähäpukeisia tai alastomia, ellei oma työtehtävä sitä erityisesti vaadi. Intiimikohtauksen luonnetta, näyttelijöiden ulkonäköä tai heidän suoritustaan ei tulisi kommentoida millään tavalla, edes positiivisessa tai humoristisessa mielessä, jottei turhia väärinkäsityksiä tai epämukavuuden tunteita syntyisi. (Kotkaniemi 2020, 7.)

Vaikka Kotkaniemen ja Rickmanin ohjeistukset intiimikohtausten tekemiseen ovat selkeät ja kattavat, on liiallisessa varomisessa myös haittapuolensa. Jos suurin osa työryhmästä jännittää intiimikohtausten tekemistä sen vuoksi, ettei halua tehdä tilanteesta kenellekään epämukavaa, voi settiin syntyä jännittynyt tunnelma, joka leviää helposti näyttelijöihin, vaikuttaen heidän suorituskyykyynsä. Toki jokaisen ihmisen tulisi ymmärtää, kuinka käyttäytyä asiallisesti kuvaustilanteessa oli kyse sitten intiimikohtauksesta tai neutraalista dialogista roolihahmojen välillä, mutta liian hermostunut ja kireä tunnelma voi tehdä kuvaustilanteesta yhtä turvattoman kuin epäsopiva käytöskin.

Jotta intiimikohtaukset olisivat mahdollisimman turvallisia esiintyjille, tulee kohtaukset kuvata suljetussa setissä. Claudian kirjoittamassa artikkelissa Pia Rickman avaa, mitä suljettu setti tarkoittaa. Suljetulla setillä tarkoitetaan sitä, että työryhmän määrä on rajattu vain tarpeelliseen henkilöstöön tietyissä kohtauksissa. Paikalla on pelkästään ne ihmiset, joiden on välttämätöntä olla siellä, kuten ohjaaja, näyttelijät, kuvaaja, läheisyyskoreografi ja puomittaja. Monitorin näkee vain osa työryhmästä, kuten kuvaussihteeri, maskeeraaja, puvustaja ja apulaisohjaaja. Kaikki muut, jotka eivät ole tarpeellisia juuri näitä kohtauksia varten, ovat kauempana eivätkä näe tai kuule, mitä sillä hetkellä kuvataan. (Claudia 2022.)

Kotkaniemi kehottaa etenkin tuottajia varmistamaan, että suljetut setit pysyvät suljettuina ja ettei intiimikohtauksia kuvatessa setissä tai monitorien äärellä olisi vierailijoita, kuten tuotannon rahoittajia tai settivalokuvaajaa. Jos vierailijoiden läsnäolo on syystä tai toisesta välttämätöntä tulisi ohjaajalta ja näyttelijöiltä aina kysyä siihen lupa. (Kotkaniemi 2020, 21.)

Useista lähteistä löytyi tietoa siitä, kuinka näyttelijöiden tulisi valmistautua intiimikohtauksiin elokuvissa ja TV-sarjoissa, ja kuinka valta-asemassa olevien työryhmän jäsenten tulisi kommunikoida heidän kanssaan. Harvemmin mainittiin kuitenkaan mitään avustajista tai siitä, millaiset oikeudet heillä on intiimikohtauksia tehdessä. Suomessa avustajilla on muuhun työryhmään verrattuna pienemmät oikeudet, joten olisi tärkeää tuoda esille heidänkin oikeutensa intiimikohtauksiin osallistuessa. Kirjoitetaanko avustajien kanssa omat alastomuuden sopimusliisät? Onko heillä oikeutta keskeyttää kohtaus, mikäli heillä tulisi epämielinen olo kohtausta kuvatessa? Harjoitellaanko intiimikohtauksia yhtä tarkasti avustajien kanssa, kuin päänäyttelijöiden kanssa, vaikka heitä olisi monia kymmeniä setissä kerrallaan? Vain Kotkaniemen laatimasta ohjeistuksesta löytyi erikseen yksi maininta pienrooleista ja intiimikohtauksista. Ohjaajan tulisi keskustella etukäteen kaikkien intiimikohtauksissa esiintyvien näyttelijöiden, pienemmissä roolissa esiintyvien ja avustajien kanssa, jos heitä on välttämätöntä käyttää intiimikohtauksissa. (Kotkaniemi 2020, 16).

Seksiä eli eritoten intiimikohtauksia voidaan huomioida monilla eri tavoilla audiovisuaalisia tuotantoja tehdessä. Näyttelijöiden työ sopimukseen tulisi kirjoittaa sopimusliisä intiimikohtausten tekemisestä, kuvausaikataulussa tulee tuoda selkeästi esille, milloin intiimikohtaukset kuvataan ja ne kannattaa sijoittaa kuvausten puoliväliin tai loppuvaiheille. Työryhmää tulee opastaa korrekkeista kommunikointi- sekä käyttäytymistavoista. Lisäksi sillä on suuri merkitys intiimikohtausten mukavuuteen liittyen, minkälaisia ihmisiä työryhmässä on.

Rickman muistuttaa Claudian kirjoittamassa artikkelissa, että työryhmän kannalta on tärkeää, ettei kuvaustilanne ole seksualisoiva ja että ryhmässä on jäseniä eri taustoista. Esimerkiksi se, ettei seksikohtausta kuvatessa paikalla ole pelkästään miehiä tai naisia, vaan mahdollisimman monipuolinen joukko, tekee tilanteesta mukavamman kaikille. Rickman mainitsee, että näyttelijät osaavat usein itse kertoa, miten kuvaustilanteesta saataisiin mahdollisimman mukava heille. (Claudia 2022.) Vasta-aloittaneiden näyttelijöiden tai nuorten esiintyjien kohdalla omien vaatimusten esille tuominen ei kuitenkaan ole yhtä helppoa, joten läheisyysko-reografian on tärkeä käydä etukäteen heidän kanssaan keskustelua siitä, miten intiimistä kuvaustilanteesta saataisiin mahdollisimman mukava ja turvallinen heille.

Kotkaniemen ohjeistuksessa on erilaiset käytänteet kuvaustilanteen keskeyttämiselle, oli kyseessä sitten näyttelijä, työryhmän jäsen, ohjaaja tai tuottaja. Mikäli tuottaja havaitsee häirintää tai epäasiallista käytöstä intiimikohtauksen kuvaustilanteessa, tulee hänen keskeyttää kuvaukset ja poistaa epäasiallisesti käyttäytynyt henkilö kuvauksista. Tuottaja ei saa painostaa näyttelijää jatkamaan kuvauksia tai vähätellä hänen kokemuksiaan. Tilannetta tulee käsitellä jälkikäteen ja vakavissa tapauksissa tulisi olla yhteydessä viranomaisiin. (Kotkaniemi 2020, 21.) Samaa ohjeistusta voisi toteuttaa kaikki kuvausten osastopäälliköt. Kuvauksissa pätee oma hierarkiansa, jonka mukaan osastopäälliköt keskustelevat yleensä keskenään, jonka jälkeen esihenkilöt jakavat informaation oman osastonsa jäsenille. Kaikilla työryhmäläisillä ei täten ole yhtä paljon sananvaltaa kuvauksissa. Olisi kuitenkin tärkeää, että selkeissä valta-aseman riskitilanteissa mahdollisimman moni kokisi, että heillä on oikeus keskeyttää kuvaukset tai estää muilla tavoin tilanteen eskaloituminen, mikäli olosuhteet sitä vaativat. Kuten esimerkiksi läheisyyskoreografilla, apulaisohjaajalla ja tuotantopäälliköllä.

Havaittaessa asiatonta käytöstä tai ahdistelua työryhmäläisenä, tulee käytöksestä raportoida välittömästi tuottajalle, esihenkilölle, työsuojeluvaltuutetulle tai omaan ammattiliittoon. Mikäli sopimaton käyttäytyminen tai seksuaalinen ahdistelu on selkeää ja akuuttia, voi myös työryhmän jäsen keskeyttää kuvaustilanteen. Näyttelijöiden kohdalla Kotkaniemi kehottaa keskeyttämään kuvaustilanteen heti, jos kokee olonsa epämukavaksi tai tilanne saa aikaan itsessä fyysisen reaktion. Keskeytyksen syitä ei tarvitse kertoa. Mahdollisuuksien mukaan Kotkaniemi suosittelee tarkistamaan kohtauksen kuvaamisen jälkeen vastaanäyttelijän tuntemukset kohtauksesta ja että kaikki on sujunut kohtauksessa hyvin heidän välillään. (Kotkaniemi 2020, 8, 13.)

Audiovisuaalisilla teoksilla on mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnallisiin ajatuksiin ja oletuksiin. Vaikka seksistä ja seksuaalisuudesta puhutaankin tänä päivänä enemmän ja hyväksyttävämmin kuin muutama vuosikymmen takaperin, on seksuaalisuus yhä tabu yhteiskunnassamme. Väestöliiton sivuilla todetaan, kuinka kaikilla on oikeus nautinnolliseen, tasapainoiseen ja turvalliseen seksuaalielämään. Vain jos jokainen saa toteuttaa vapaasti omaa seksuaalisuuttaan, toteutuu

oikeus nauttia seksuaalisuudestaan. Tätä varten ihminen tarvitsee myönteisiä kokemuksia itsestään ja seksuaalisuudestaan läpi elämänsä. Monissa yhteiskunnissa lasten, nuorten, vanhusten ja etenkin vähemmistöjen seksuaalisuus on kuitenkin kielletty aihe, joka johtaa usein seksuaalioikeuksien laiminlyömiseen. (Vähemmistöliitto n.d.) Kaikilla meistä tulisi olla oikeus inklusiivisen ja yhdenvertaisen seksin ja seksuaalisuuden representaation näkemiseen audiovisuaalisissa teoksissa. Seksuaalista sisältöä ja tarinoita tulee kertoa jatkossakin, mutta turvallisemmalla tavalla.

2.4 Kirjallisuuskatsaus aiheesta tehtyihin opinnäytetöihin ja keskeisiin tutkimuksiin

Tampereen ammattikorkeakoulussa on kirjoitettu vuonna 2022 opinnäytetyö läheisyyskoreografiaan liittyen, jossa avattiin läheisyyskoreografin työnkuvaa, hyödyntämistä ja merkitystä intiimikohtauksia tehdessä. Kyseisen opinnäytetyön kirjoitti Helmi Holopainen. Holopaisen opinnäytetyössä tutkittiin intiimikohtausten tuottamisen historiaa ja muutosta tähän päivään. Tämän lisäksi Holopainen käytti case-esimerkkinä opinnäytetyöelokuvaa, jonka hän ohjasi ja jossa hän toimi läheisyyskoreografina. (Holopainen 2022, 2.)

Holopaisen opinnäytetyö ei ole kuitenkaan ensimmäinen tutkimus aiheeseen liittyen. Läheisyyskoreografi sekä ohjaaja Tonia Sina kirjoitti ensimmäisen tutkimuksen intiimikohtausten ohjaamisesta vuonna 2006 Virginia Commonwealth Yliopistolle. Väitöskirjassaan Sina käsitteli ohjaamaansa teatterituotantoa *Reflections of Red in a Mirror of Desire*. Arvioimalla teatterituotantoaan ja oppeja, joita hänelle siitä syntyi Sina kirjoitti tapoja, kuinka lähestyä intiimikohtausten ohjaamista ja koreografointia teatterituotannoissa. (Sina-Campanella 2006, VI.)

Turun ammattikorkeakoulussa on kirjoitettu kaksi aiheeseen liittyvää opinnäytetyötä. Nina Laakkonen on kirjoittanut intiimikohtauksista ja pornosta kertovan opinnäytetyön *Pornosta perinteisiin elokuva-suudelmiin: näkökulmia feministisen pornon ja elokuvallisen intiimikohtauksen eettisen ohjaamisen eroista* (Laakkonen 2022). Miikka Lautkoski taas on tutkinut intiimikohtausten ohjaamista ilman läheisyyskoreografia opinnäytetyössään, *Intiimikohtauksen turvallisuus: kuinka ohjata intiimikohtaus ilman läheisyyskoreografia?* (Lautkoski 2021). Ida Immonen

on tutkinut suostumuksen kulttuurin edistämistä Suomessa Metropolian ammattikorkeakoululle kirjoittamassa opinnäytetyössään, Suostumuksen kulttuurin edistäminen Suomen elokuva-alalla: mistä tekijöistä suostumuksen kulttuuri koostuu? (Immonen 2023.) Kaikki aihetta tutkineet työt ovat olleet AMK-tason opinnäytetöitä.

Tuorein teos, joka sivuaa myös läheisyyskoreografiaa ja intiimikohtauksia on Jaana Semerin ja Leena Virtasen kirjoittama Neitoperhot ja pahanhautojat: Naiset tekevät elokuvia -kirja, joka julkaistiin 2023 vuoden lopussa. Kirjassa perehdytään naisten historiaan elokuva-alalla ja sivutaan samalla intiimikohtauksia sekä läheisyyskoreografian ammattia. (Semeri & Virtanen 2023.)

3 LÄHEISYYSKOREOGRAFIN TYÖN VAIKUTUKSET

Läheisyyskoreografian työ ei vaikuta pelkästään intiimikohtauksiin ja näyttelijöiden turvallisuuden tunteeseen. Läheisyyskoreografian palkkaaminen suojelee tuotantoa ja takaa työhyvinvointia ja -turvallisuutta muillekin kuvauksissa työskenteleville. Jokaisella työryhmäläisellä on oikeus tulla keskustelemaan intiimikohtausten sisällöstä läheisyyskoreografian kanssa ja neuvotella yhdessä, miten luoda kohtauksista mahdollisimman turvalliset kaikille työntekijöille. Parhaassa tapauksessa läheisyyskoreografian palkkaaminen vaikuttaa teoksen lopulliseen laatuun. Elokuvan tai televisiosarjan katsojat voivat samaistua intiimikohtausten sisältöön ja esiintyjien tunteisiin.

3.1 Työhyvinvointi ja työturvallisuus

Työturvallisuuskeskuksen nettisivuilla on artikkeli Elokuva- ja TV-tuotantoalan työhyvinvoinnin erityispiirteistä, jonka on kirjoittanut Päivi Rauramo. Artikkelissa Rauramo kertoo, miten työhyvinvointia ja -turvallisuutta määritellään ja kuinka niitä voidaan edistää. Jotta työssään voi suoriutua ja voida hyvin, ihmisen on koettava olonsa turvalliseksi. Psykologinen turvallisuus tarkoittaa sitä, ettei kenenkään tarvitse pelätä syrjintää, väheksyntää, kiusaamista, häirintää tai muutoin huonoa kohtelua työpaikalla. Jotta vaikeista asioista uskalletaan puhua ja omat virheet uskalletaan myöntää, työntekijöiden täytyy voida luottaa sekä toisiinsa, että omiin esihenkilöihin. Luovuus, rohkeus, ennakointikyky sekä ongelmanratkaisutaidot kukoistavat työympäristössä, jossa luotetaan toisiinsa. (Rauramo 2019.)

Marjo Pipinen kokosi Suomen elokuvasäätiölle artikkelin työturvallisuudesta ja työssä jaksamisesta audiovisuaalisella alalla 2023 vuoden lopulla. Artikkelissa Pipinen tuo ensimmäisenä esille sosiaali- ja terveysministeriön määritelmän työhyvinvoinnista, joka koostuu työstä ja sen merkityksellisyydestä, terveydestä, turvallisuudesta sekä hyvinvoinnista. Audiovisuaalisen alan projektimaisuus ja intensiiviset työjaksot luovat omia haasteita työhyvinvoinnista huolehtimiseen, kuten myös kulttuurialan julkisen tuen epävarmuus. Työntekijät, jotka kuitenkin voi-

vat hyvin ovat sitoutuneita ja produktiivisia sekä edistävät koko työyhteisön hyvinvointia. (Pipinen 2023.) Miksei työhyvinvointia täten edistetä audiovisuaalisissa tuotannoissa kaikilla mahdollisilla tavoilla, kuten läheisyyskoreografin palkkaamisella?

Audiovisuaalisten tuotantojen tekeminen on aina fyysistä ja henkisesti raskasta työtä. Saman projektin parissa tehdään töitä intensiivisesti, joskus useita kuukausia. Työpäivät venyvät helposti 12 tuntiin tai yli ja työryhmäläiset lähentyvät keskenään väistämättä. Kun tähän lisätään intiimikohtausten tekeminen, ihmisen psyyke saattaa helposti ylikuormittua. Näyttelijöillä voi herätä tunteita toisiaan tai valta-asemassa olevia työnjohtajia kohtaan, ja vaikkei asiassa lähtökohtaisesti ole ongelmaa, tulisi kaikkien työntekijöiden turvallisuus taata siten, ettei työt aiheuttaisi lisästressiä tai muuta emotionaalista taakkaa omaan elämään. Pipinenkin huomauttaa artikkelissaan, että taidealalla työtä tehdään intohimolla ja työhön laitetaan osa omaa sydäntä ja sielua. Työvälineenä on usein oma itsensä, oma mieli ja oma ruumis, etenkin näyttelijöiden kohdalla. Omaa persoonaa on haastava erottaa toisinaan työroolista ja taiteilijuudesta. (Pipinen 2023.)

Rauramo puhuu erityisesti näyttelijöiden haasteista työhyvinvointiin liittyen. Näyttelijät koettelevat oman uskaltamisen rajoja lähes jokaisessa projektissa, jonka he ottavat vastaan. Eivätkä vaihtuvat toimintaympäristöt helpota tekijöiden kykyä hallita erilaisia tilanteita tai tunnistaa oman hyvinvointinsa tilaa. Esihenkilöillä, kuten tuottajilla ja ohjaajilla on vastuu turvallisen ilmapiirin luomiseen ja ylläpitämiseen sekä innostuksen, kannustuksen ja tuen tarjoamiseen. (Rauramo 2019.) Läheisyyskoreografi voi osittain helpottaa sekä ohjaajan, että tuottajan työtä tarjoamalla apua työryhmäläisille silloin, kun toteutetaan intiimikohtauksia tai muutoin seksuaalisesti raakaa tai arkaa sisältöä.

Rauramo jatkaa artikkelissaan, kuinka erilaisiin vaaratilanteisiin ja häiriöihin sekä häirintään on puututtava ja tasapuolisuutta, yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa taas tulisi edistää aktiivisesti. Juuri audiovisuaalisella alalla tuotannoissa voi olla tilanteita, joissa vaaraa ei kaikista suojelutoimenpiteistä huolimatta pystytä minimoimaan siedettävälle tasolle, jolloin työ määritellään erityistä vaaraa aiheuttavaksi työksi (Työturvallisuuslaki 11§). Erityistä vaaraa aiheuttavaa työtä saa

tehdä vain siihen pätevä työntekijä ja työlle erikseen määriteltyjä tarkkoja turvaohjeita tulee noudattaa. Tällaisiksi töiksi luetaan usein stunt-kohtaukset, eli taistelua tai loukkaantumista sisältävät kohtaukset. Kyseisiä kohtauksia suunnittelevat ja toteuttavat tyypillisesti stunt-koordinaattorit. (Rauramo 2019.)

Samalla periaatteella tulisi huomioida myös intiimikohtaukset, sillä niissä näyttelijöiden turvallisuus voi myös vaarantua merkittävästi, vaikka puhutaankin enemmän henkisen kuin fyysisen hyvinvoinnin vaarantumisesta. Työntekijöiden mielenterveyden ylläpitämisestä keskustellaan paljon tällä hetkellä ja keskustelussa pitäisi ehdottomasti olla mukana läheisyyskoreografien, sillä he takaavat näyttelijöiden ja muun työryhmän henkistä hyvinvointia erityistilanteissa.

Elokuva- ja TV-alalla kuvataan kaiken muun lisäksi paljon väkivalta-, seksi- ja alastonkohtauksia. Nämä kohtaukset tulee toteuttaa tarkalla koreografialla, ei koskaan improvisoiden. Jos tuotannossa on erityispiirteitä seksin ja väkivallan suhteen tulee nämä toimintaohjeet käydä läpi tuotannon alussa sekä ennen kohtausten kuvaamista, sillä usein osa kuvausryhmästä aloittaa vasta kuvausten yhteydessä eikä jo esituotantovalmisteluiden aikana. (Rauramo 2019.)

Seija Moilasan kirjoittamassa työturvallisuuslain täsmennystä käsittelevässä artikkelissa sanotaan, että selvitetäessä työn vaaroja, tulee ottaa huomioon sekä fyysiset, että psykososiaaliset kuormitustekijät. Työn sisältöön, järjestelyihin ja työyhteisön sosiaaliseen toimivuuteen liittyviä tekijöitä nimitetään psykososiaalisiksi kuormitustekijöiksi. Näitä ovat esimerkiksi liiallinen tietomäärä, toistuvat keskeytykset, ”multitaskaus”, työn yksitoikkoisuus, hankalat tai intensiivistä tunnekuormitusta sisältävät asiakastilanteet, liika työmäärä, uusiutuvat häiriöt tietotekniisiin työvälineisiin liittyen sekä puutteet työyhteisön vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä. (Moilanen 2023.)

Jotkin asiat, kuten multitaskaus, tietotekniisiin työvälineisiin liittyvät häiriöt ja tunnekuormitusta sisältävät tilanteet ovat välttämättömiä elokuva- ja TV-alalla. Näiden tunnistaminen ja niihin puuttuminen on kuitenkin mahdollista. Esimerkiksi läheisyyskoreografien palkkaaminen tuotantoon, jossa on paljon psykologisesti kuormittavia kohtauksia, voi helpottaa sekä näyttelijöiden, että muun työryhmän tuntemaan työkuormituksen määrää.

Suomen elokuvasäätiöllä on omat ohjeistuksensa, miten työturvallisuutta ja -hyvinvointia tulisi edistää audiovisuaalisella alalla. Yksi oleellisimmista ohjeista on turvallisen tilan luominen yhdessä työympäristöön. Käsite turvallinen tila tarkoittaa yhteistä yritystä luoda käytäntöjä, jotka saavat kaikki ihmiset kokemaan olonsa turvalliseksi. Suomen elokuvasäätiö mainitsee, kuinka täysin turvallista tilaa ihan kaikille ei pystytä luomaan varmasti, mutta pyrkimys turvallisuuden tunteen luomiseen on keskiössä. Jokainen ihminen on itse osaltaan vastuussa turvallisen tilan luomisesta. Ketään ei tule häiritä sanallisesti, fyysisesti tai tuijottamalla, eikä kenenkään yksityisasiota saa udella tai olettaa. Jokaisen ihmisen fyysisiä ja emotionaalisia rajoja tulee kunnioittaa. (Suomen elokuvasäätiö 2022.)

Ohjeistuksessa seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn elokuva- ja TV-alalla todetaan, että työnantajan vastuulla on määritellä toimenpiteet, joiden avulla seksuaalista häirintää tuotannoissa estetään. Yhtiöllä tulee olla ennalta laaditut toimintatavat, joilla seksuaaliseen häirintään puututaan johdonmukaisesti ja tehokkaasti. Esimerkiksi jos tuotannossa on mukana alastonkohtauksia tai improvisointia, tilanteet tulisi käydä läpi etukäteen ja osallisilta tulisi kysyä suostumus. (Ohjeistus seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn elokuva- ja TV-alalla 2018.) Ohjeistuksessa ei kuitenkaan määrätä, että intiimikohtauksia toteutettaessa tulisi aina palkata tuotantoon mukaan läheisyyskoreografi kantamaan vastuuta kohtausten ja työryhmäläisten turvallisuudesta.

Rickman tukee Suomen elokuvasäätiön kehotuksia turvallisen työympäristön luomisesta ja kommentoi asiaa Claudian artikkelissa lisää. Hyvä lähtökohta olisi se, että suostumuskulttuuria rakennetaan koko työpaikan yhteiseksi periaatteeksi. Kosketusta ei saa tapahtua ilman lupaa, eikä työympäristöä tulisi koskaan seksualisoida. Intiimikohtauksista ja kehonosista tulisi puhua kliinisillä termeillä. Kaikkien työryhmäläisten olisi tärkeä opiskella ja opetella suostumukseen, tasarvoon, mielenterveyteen ja turvallisen työilmapiirin luomiseen liittyviä аспекteja. Vaikka tuottaja on viime kädessä vastuussa työturvallisuusasioista, on tärkeää, että jokainen tietää yksilötasolla oman vastuunsa työhyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi. Kaikkien täytyy ymmärtää, mitä ollaan tekemässä ja miten. Yllätykset kuuluvat yleisölle, mutta ne eivät kuulu työntekovaiheeseen. (Claudia 2022.)

The Variety lehden Selome Hailun kirjoittamassa artikkelissa, *An Intimacy Coordinator Reacts to “The Idol” Pilot: I Felt Betrayed That HBO Used us as The Butt of the Joke*, läheisyyskoreografi Marci Liroff kommentoi muun muassa nudity waiverin tärkeyttä tuotannoissa, joissa on intiimikohtauksia. Nudity waiver ei ole vain näyttelijöitä varten, vaan se suojaa myös työryhmäläisiä. Työryhmä tarvitsee ennakkovaroituksen siitä, mitä he ovat kokemassa ja näkemässä kuvauspäivän aikana. Jos ollaan esimerkiksi kuvaamassa seksuaalista väkivaltaa esittävää kohtausta, voi kohtauksen sisältö olla näyttelijöiden lisäksi työryhmäläisille raskasta. Liroff yleensä keskustelee työryhmän kanssa etukäteen kohtausten sisällöstä mainiten, että kohtaus saattaa laukaista ikäviä ajatuksia tai kokemuksia. Liroff haluaa työryhmäläisten itse huomaavan merkit, jos kohtauksen sisältö tuntuu itsestä liian raskaalta ja rohkaista heitä tulla sanomaan asiasta, jotta he voivat pitää hetken tauon. Mikäli työryhmä altistetaan raa’alle tai ylipäättään seksuaaliselle sisällölle, täytyy heidän antaa siihen suostumus. (Hailu 2023.)

Esquiren artikkelissa *Inside the Necessary Work of Intimacy Coordinators, Who Make Hollywood Sex Scenes Safe*, jonka on kirjoittanut Adrienne Westenfeld, puhutaan intiimikohtausten turvallisesta tekemisestä. Läheisyyskoreografi Ita O’Brien kertoo, että harjoittelu alkaa reilusti ennen kuvauksia. Ohjaajan tai käsikirjoittajan kanssa käydään yksityiskohtaisesti läpi, mitä konkreettisesti halutaan simuloitua seksikohtauksessa tapahtuvan. Asentoja harjoitellaan ja näyttelijöiden kanssa keskustellaan siitä, mihin halutaan koskea ja mikä tuntuu hyvältä, vielä tärkeämpänä, mikä ei tunnu hyvältä. Ennen kuvauksia suunnitelmat käydään uudestaan läpi näyttelijöiden, ohjaajan ja puvustuksen kanssa. Kommunikointi ja suostumuksen tarkistus on kaikista tärkeintä intiimikohtauksia tehdessä. Tarkoituksena on tehdä kohtaukselle koreografia ja varmistaa, että jokaista iskua kunnioitetaan ja ne ajoitetaan oikein, jotta kohtauksessa on äärimmäisen selkeä fyysinen struktuuri. Kun näyttelijät tietävät koreografian mahdollisimman tarkasti he voivat keskittyä kuvausten aikana pelkästään kohtauksen tunnelataukseen. (Westenfeld 2020.)

Artikkelissa Westenfeld kysyy, kuinka seksuaaliväkivaltaa sisältävien kohtausten koreografian suunnittelu eroaa herkkien intiimikohtausten koreografian suunnittelusta. O’Brienin mukaan lähtökohdat ovat samat molemmissa, mutta

seksuaalista väkivaltaa sisältäviä kohtauksia tehdessä täytyy olla tietoisempi fyysisistä, emotionaalista ja psykologisista vaikutuksista. O'Brien huomauttaa, että vaikka kohtauksessa esittävän uhrin hyvinvoinnista täytyy pitää erityistä huolta, on tärkeää huomioida myös seksuaaliväkivallan tekijää esittävää henkilöä. O'Brien harjoittelee koreografiaa enemmän näyttelijöiden kanssa, kun kyseessä on suostumattomaan seksiin perustuva kohtaus, jotta näyttelijöillä on varmasti turvallinen olo kohtauksen fyysisistä tarpeista. (Westenfeld 2020.)

O'Brien muistuttaa, että on tärkeä käydä läpi näyttelijöiden kanssa jälkikäteen seksuaalista väkivaltaa sisältäneet kohtaukset. Näyttelijän psyyke ei voi jäädä siihen paikkaan mihin on mennyt tehdessään seksuaalista väkivaltaa sisältänyttä kohtauksia, sillä se on mielenterveydelle erittäin raskasta. Läheisyyskoreografian vastuulla on varmistaa, että näyttelijät pystyvät erottamaan oman itsensä esittämästään roolista, eivätkä jää syyllisyyden tunteeseen jumiin. O'Brien tarkistaa myös päivän tai kaksi myöhemmin, millainen olo esiintyjille on jäänyt kohtauksesta ja onko heille herännyt huolia asiaan liittyen. (Westenfeld 2020.)

Vaikka improvisaatiolla onkin usein suuri merkitys näyttelijän työssä ei improvisaatio kuulu koskaan intiimikohtauksiin. Näyttelijöiltä ei voida vaatia stuntkohtauksien eli taistelukohtauksien improvisointia, sillä fyysisen loukkaantumisen riski on usein liian suuri. Täten esiintyjiltä ei voida vaatia intiimikohtausten improvisointiakaan, missä näyttelijä on emotionaalisesti herkimmillään ja riskinä on ihmisen mielenterveyden vahingoittuminen.

Läheisyyskoreografilla on suuri merkitys työhyvinvointiin sekä -turvallisuuteen elokuva- ja TV-tuotannoissa. Läheisyyskoreografian työ ei vaikuta pelkästään näyttelijäntyöhön, kuten moni saattaa kuvitella, vaan läheisyyskoreografian palkkaaminen tuotantoon turvaa myös työryhmää ylimääräiseltä psykososiaaliselta kuormitukselta. Lisäksi läheisyyskoreografi keventää ohjaajan ja tuottajien työtaakkaa siten, että heillä on yksi huoli vähemmän.

3.2 Tuotannon vastuullisuus

Jotta audiovisuaalisia tuotantoja voidaan tehdä, täytyy niiden saada rahoitusta joko yksityishenkilöitä tai julkiselta puolelta, kuten Suomen elokuvasäätiöltä. Suomen elokuvasäätiö on määritellyt tuotantotuen ehdoksi sen, että tuensaaja vakuuttaa, että tuotannossa työskenteleville työntekijöille ja esihenkilöille on annettu selkeät ohjeet siitä, miten heidän tulisi toimia mahdollista häirintää tai epäsovivaa käytöstä huomatessaan tai siitä kuullessaan. Lisäksi tuensaajan tulee selvittää tapa, millä nämä ohjeet saatetaan tuotannossa työskentelevien työryhmäläisten ja esihenkilöiden tietoon. (Suomen elokuvasäätiö n.d.)

Tuotantojen rahoittajat joutuvat usein suurimpaan vastuuseen, jos tuotanto perutaan tai tuotannosta paljastuu epäasiallista kohtelua muita työryhmäläisiä kohtaan. On kuitenkin tapoja, miten rahoittajat voivat suojata yhtiötään sekä samalla huolehtia siitä, että heidän rahoittama tuotanto on alusta asti vastuullinen ja turvallinen ympäristö kaikille työntekijöille, mikä lopulta palvelee kaikkia projektiin osallistuneita henkilöitä.

Suomen elokuvasäätiön oma tavoite on tukea monimuotoista ja saavutettavaa elokuvaa, sekä elokuva-alan reilua ja yhdenvertaista toimintakulttuuria. Elokuväsäätiöllä on tähtäimessä uudistuva, kiinnostava elokuvakulttuuri, joka puhuttelee kaikenlaisia yleisöjä. (Suomen elokuvasäätiö n.d.) Mikäli tuotanto tarvitsee rahoitusta tai markkinointitukea, on syytä pitää huolta siitä, että tuotanto vastaa Suomen elokuvasäätiön laatiin vaatimuksiin.

Claudian artikkelissa Rickman kommentoi, miksi ohjaajien ja näyttelijöiden on hyvä pitää huolta sekä omasta, että muiden fyysisestä ja henkisestä terveydestä. Aloittavien ohjaajien kuin myös esiintyjien kannattaa muistaa, että kun työura on vasta alkamassa kannattaa pitää huolta sekä omasta, että toisten työhyvinvoinnista. Sillä tämä edesauttaa sitä, että oma ura jatkuu vielä monta kymmentä vuotta. (Claudia 2022.) Sama ajatus pätee myös uransa aloittaviin tuottajiin. Tuottajien kannattaa avata intiimikohtauksia suunnitellessa keskustelu siitä, tulisiko tuotantoon palkata läheisyyskoreografi. Rickman tuo esille, että samalla tavalla kuin taistelun- tai takaa-ajokohtauksiin budjetoidaan stunt-koordinaattori, nykysuosittelusten mukaan tuottajan kuuluisi budjetoida myös läheisyyskoreografian tarpeet intiimikohtauksia varten jo esituotantovaiheessa. Intiimikohtausten sisältöä tulee

muokata neutraalimmaksi, mikäli tuotannolla ei ole varaa palkata projektiin läheisyyskoreografia. (Claudia 2022.)

Westenfeldin artikkelissa puhutaan myös intiimikohtauksia sisältävän tuotannon vastuullisuudesta ja sen kantamisesta. O'Brien kommentoi artikkelissa harjoittelujan merkittävyyttä. O'Brienin mukaan media-alalla pelätään, että läheisyyskoreografin ammatti ja sen tarpeet ovat ajan haaskausta. Mutta jos intiimikohtausten suunnittelulle ja harjoittelulle annetaan tarpeeksi aikaa, silloin kameran taltiointi materiaali on varmasti laadukkaampaa. Kohtauksen tekemisestä tulee tehokkaampaa ja jokaisella kohtaukseen osallistuvalla on varmempi olo kohtauksen kuvaamisesta. Kun joku työryhmästä tarvitsee emotionaalista tai psykologista tukea, on tärkeää ottaa viidentoista minuutin tauko. Silloin näyttelijä tai työryhmäläinen voi rauhoittua, jonka jälkeen hän pystyy antamaan kohtaukselle parhaan mahdollisen työpanoksen. Jos tätä lepoaikaa ei anneta, tai kohtauksen suhteen hätiköidään, näkyy se myös lopputuloksessa. (Westenfeld 2020.)

Rickmanin omassa ohjeistuksessa hän painottaa, kuinka läheisyyskoreografin käyttäminen suojaa jonkin verran tuotantoyhtiötä ja teoksen ohjaajaa osoittamalla, että työntekijöiden huolellisuusvelvoite otetaan tosissaan. Luovaa toimintaa edistävän, arvostavan, yhdistävän ja tiedostavan työympäristön luomisessa, työturvallisuuden ja -hyvinvoinnin huomioiminen on tärkeässä asemassa. (Rickman 2021, 3.)

3.3 Epäonnistunut seksuaalissävytteinen av-tuotanto

Maailman mittakaavassa suurin esimerkki läheisyyskoreografin käyttämättömyydestä ja vallan väärinkäytöstä on varmasti Hollywood-tuottaja Harvey Weinstein. The Guardian -lehden artikkelissa #MeToo: How a Hashtag Became a Rallying Cry against Sexual Harrasment kerrotaan, kuinka koko Me Too -kampanja lähti siitä, kun lukemattomat häirintäsyytökset tulivat tietoon Weinsteinia vastaan. Pian tämän jälkeen henkilökohtaisia kertomuksia naisilta ympäri maailman, kaikilta eri aloilta, tuli julkisuuteen ja Me Too -aihetunnisteesta tuli iskulause seksuaalista väkivaltaa ja häirintää vastaan. (Khomami 2017.)

Weinstein ei kuitenkaan ole ainoa valta-asemansa väärinkäyttäjä media-alalla. Me Too -kampanja rohkaisi naisia puhumaan ääneen kohtaamastansa seksuaalisesta häirinnästä sekä väkivallasta, ja pian muitakin nimiä alkoi ilmetä, eivätkä syytökset ole laantuneet vieläkään. Aikakauslehti Vogue:n artikkelissa esitellään tämän vuoden maaliskuussa Netflixissä julkaistua *Quiet on Set: The Dark Side of Kids TV* -dokumenttisarjaa, joka käsittelee lapsiin ja nuoriin kohdistunutta hyväksikäyttöä ja häirintää lastenohjelmakanava Nickelodeonilla. Ohjelmassa käydään läpi 1990-luvun lopusta tähän päivään ilmenneitä syytöksiä ja rikoksia, mitä tuotantoyhtiössä ja sen eri projekteissa on tapahtunut. Ohjelman fokuksena on lastenohjelmien käsikirjoittaja-tuottaja Dan Schneiderin tekemät rikokset. (Specter 2024.)

Miksi läheisyyskoreografeja tai ketään luottamushenkilöitä ei olla koulutettu jo aikaisemmin media-alalle, kerta vallan väärinkäyttöä ja epämukavia tilanteita on ilmennyt jo useamman vuosikymmenen ajan? Vielä enemmän hämmennystä herättää se, miksi läheisyyskoreografien työhön suhtaudutaan yhä epäilevästi ja tuomitsevasti, kun heidän tekemälleen työlle on selkeästi tarvetta taidealoilla.

Marci Liroff kertoo hänen reaktiostaan Hailun artikkelissa, kun HBO:n uudessa *The Idol* -sarjassa läheisyyskoreografien työtä minimoitiin ja heidän kustannuksellaan vitsailtiin. Sarjassa läheisyyskoreografia näyttävä esiintyjä lukitaan kaappiin kuvausten ajaksi, koska hän on keskeyttämälleen kuvaukset siitä syystä, ettei nudity waiveria eli intiimikohtausten sopimuslisää kunnioiteta. Liroff kauhistui kohtauksen nähtyään ja hänestä tuntui petetyltä, että HBO esitti läheisyyskoreografit sellaisessa valossa. Mietittyään kohtausta tarkemmin Liroff kuitenkin totesi, että on kohdannut samanlaista, vaikkakin lievempää, vastustusta tuottajilta ja ohjaajilta, jotka eivät ole täysin ymmärtäneet hänen tekemää työtään ja sen hyötyjä. (Hailu 2023.)

Liroff kommentoi, kuinka moni muukin läheisyyskoreografi ihmetteli suuresti ohjelman ensimmäisen jakson julkaisun jälkeen sitä, miten HBO ei puuttunut kyseeseen vitsiin ollenkaan. HBO:n tekemä yhteistyö vuonna 2018, läheisyyskoreografi Alicia Rodisin kanssa oli merkittävä sysäys intiimikohtausten turvallisuuden ja läheisyyskoreografien työn edistämiseksi. Koska yhteistyö Alicia Rodisin

kanssa oli erittäin hedelmällistä HBO määräsi, että jokaisessa heidän tuottamassa projektissaan, jossa on intiimikohtauksia, tulisi aina olla mukana läheisyyskoreografi. HBO:lla oli suuri merkitys siinä, että läheisyyskoreografien työtä alettiin arvostaa enemmän ja ammatista tuli alan standardi ulkomailla. Muut kanavat ja suoratoistopalvelut seurasivat pian HBO:n esimerkkiä. (Hailu 2023.)

Läheisyyskoreografeihin kohdistunut vitsi ei kuitenkaan ollut ainoa ongelmallinen asia The Idol -sarjassa. Ennen kuin sarjaa ehdittiin julkaista HBO:lla, The Rolling Stones -lehti kirjoitti artikkelin The Idol -sarjan turvattomasta ja myrkyllisestä työilmapiiristä. Artikkelin kirjoittaja Cheyenne Roundtree haastatteli 13:a työntekijää, jotka olivat mukana The Idol -sarjan tekemisessä. Yksi haastatelluista työntekijöistä kertoi, että koko tuotanto oli useiden viivästysten sekä uusien käsikirjoitusten ja kuvausten myötä muuttunut katastrofiksi. Suurimmat ongelmat tuotannon kanssa alkoivat siitä, kun ohjelman alkuperäinen ohjaaja Amy Seimetz jättäytyi äkillisesti pois sarjasta. Noin 80 prosenttia ohjelmasta oli ehditty kuvata, kunnes Seimetz lähti sarjasta. HBO kommentoi tilannetta siten, että sarjassa tapahtuisi huomattava luova muutos koskien näyttelijöitä sekä työryhmää. Abel Tesfaye, sarjan toinen tuottaja sekä luoja koki, että ohjelma oli liian feministinen Seimetzin ohjaamana. (Roundtree 2023.)

Artikkelissa kerrotaan, kuinka sarjaan palkattu uusi ohjaaja Sam Levinson, halusi kirjoittaa ja kuvata lähes koko tuotannon uudestaan tultuaan projektiin mukaan. Monien lähteiden mukaan Levinsonin muutokset heikensivät sarjan alkuperäistä viestiä. Muutokset toivat tuotantoon enemmän häiritsevää seksuaalista sisältöä sekä alastomuutta, mitä Levinsonilla on paljon hänen muissakin sarjoissaan kuten Euphoriassa. Setissä vallitsi tietynlainen kaaos koko ajan, sillä työryhmäläiset eivät pystyneet suunnittelemaan työtään etukäteen, kun sarjan käsikirjoitus muutti muotoaan jatkuvasti. Levinson oli kirjoittanut useita häiritseviä seksuaalista väkivaltaa sisältäneitä kohtauksia uuteen käsikirjoitukseen, joita ei lopulta päädytty kuvaamaan ollenkaan, kohtausten haasteellisuuden vuoksi. Yksi ohjelman työryhmäläisistä kuvaili Levinsonin laatimia käsikirjoitusversioita hyperseksualisoiduksi kidutuspornoksi. (Roundtree 2023.)

Elokuviin ja TV-sarjojen käsikirjoittajilla voivat luoda mitä tahansa sisältöä ohjelmiinsa. Kaikkea ei tietenkään hyväksytä, kun osa taas pääsee tuotantoon asti.

Mutta missä menee raja kirjoittajan omien pornofantasioiden toteuttamisessa valkokankaalle, verrattuna tarinan kerronnallisesti oleellisiin intiimikohtauksiin? Mitkä intiimikohtaukset kertovat tarinan henkilöahmoista jotain uutta ja vievät heidän juontansa eteenpäin ja mitkä taas ovat puhtaasti sarjan tai elokuvan seksuaalista markkinointia?

IMDB-nettisivuilta löytyi tieto siitä, että The Idol -sarjan tuotannossa toimi läheisyyskoreografina Michael Arnold viiden jakson ajan. Arnold ei ole kommentoinut kritiikkiä, mitä sarja on saanut. (IMDB n.d.) The Idol -sarjaa ei olla uusittu toiselle tuotantokaudelle.

Yksi mahdollinen tekijä, miksi intiimikohtauksia on aluksi lähdetty tekemään turvottomasti, on Laura Mulveynyn esittelemä The Male Gaze -teoria. Film Inquiry -nettisivuilla on Rachel Sampsonin kirjoittama artikkeli, jossa avataan Mulveynyn kehittämää The Male Gaze -teoriaa tarkemmin. Laura Mulvey on feministi elokuvateoreetikko Isosta Britanniaasta ja hänet tunnetaan parhaiten kirjoittamastaan esseestä Visual Pleasure and Narrative Cinema (1975), jossa hän esittelee The Male Gaze -teorian ensimmäistä kertaa. The Male Gaze -teoria käsittelee naisten esineellistämistä mediassa ja on selkeä todiste misogyniasta audiovisuaalisissa tuotannoissa. Teoria on patriarkaattiseen ideologiaan vahvasti juurtunut ajatus siitä, että mieskatsoja on jokaisen audiovisuaalisen tuotannon kohderyhmä, jolloin heidän tarpeisiinsa vastataan ensin. (Sampson 2015.)

Sampson jatkaa, kuinka Mulveyn teoria siitä, miten naishenkilöitä on kuvattu elokuvissa 1970-luvulla, on yhtä oleellinen tänäkin päivänä. The Male Gaze -teoria on yksinkertaisimmillaan konsepti, jossa naiset nähdään heteroseksuaalisen cis-sukupuolisen miehen silmin. Nämä naiset esitetään passiivisina miehen himon kohteina. Yleisö pakotetaan katsomaan naisia heteroseksuaalisen cis-miehen näkökulmasta ja uskotaan, että sitä yleisö myös haluaa, mikä ei välttämättä pidä paikkaansa. Sampson huomauttaa, että kun naisoletettuja hahmoja kuvataan audiovisuaalisissa teoksissa vain seksuaalisen linssin läpi, se vaikuttaa koko yhteiskunnan havainnointikykyyn naiseudesta. Kuinka miehet näkevät naiset, kuinka naiset näkevät itsensä ja kuinka naiset näkevät toiset naiset. (Sampson 2015.)

3.4 Onnistunut seksuaalissävytteinen av-tuotanto

Intiimikohtauksia ja seksuaalissävytteisiä audiovisuaalisia tuotantoja on myös tehty onnistuneesti viime vuosien aikana. Esimerkiksi Netflixin tuottama Sex Education TV-sarja, joka julkaistiin vuonna 2019 ja jonka neljäs ja viimeinen tuotantokausi julkaistiin 2023 vuoden lopussa. (IMDB n.d.) TV-sarjassa seurataan lukioikäisiä nuoria, jotka tutkivat omaa seksuaalisuuttaan ja elämää Isossa Britanniassa, fiktiivisessä Moordalen lukiossa. Sarjassa seurataan monen erilaisen teinin kasvutarinoita ja kerrotaan samalla oikeita faktoja seksistä ja seksuaalisuudesta.

Jessica Toomerin kirjoittamassa artikkelissa The Hollywood Report -aikakauslehdelle, Sex Education -ohjelman luoja Laura Nunn kertoo ohjelman toisesta kaudesta, jossa hän halusi tutkia eritoten naisten mielihyvää sekä näkökulmaa seksuaalisuudesta, mitä ei usein esitetä autenttisesti elokuvissa tai TV-sarjoissa. Sarjan toisella kaudella nähdään laaja skaala naisia tutkimassa omia fetissejä sekä haluja voimaannuttavin keinoin. (Toomer 2020.)

Toomer mainitsee, että sarjan omistautuneisuus naisten mielihyvän esittämiseen puolueettomasti tai ilman tuomitsemista ei tule yllätyksenä, sillä sarja oli Netflixin ensimmäinen tuotanto, johon palkattiin läheisyyskoreografi, Ita O'Brien. Ajatusta ylimääräisen ajan ja tilan kehittämiseksi intiimikohtausten harjoittelua varten ei ollut ja kehotusta vastaan taisteltiin aluksi paljon, O'Brien muistelee. Tuotannot löysivät aina aikaa tappelu kohtausten koreografian suunnittelulle sekä harjoittelulle ja samoja resursseja haluttiin myös intiimikohtauksia varten. (Toomer 2020.)

Sex Education -sarjan ohjaaja Ben Taylor oli valmis antamaan tilaa ja aikaa O'Brienille sarjan intiimikohtausten toteuttamiseksi. O'Brien kertoo artikkelissa, kuinka joitakin ohjaajia pelotti ajatus siitä että, jos intiimikohtauksiin tehdään koreografia, niistä katoaa tunne ja spontaanisuus. Todellisuudessa suunnittelella intiimikohtaukset tarkasti ja luomalla suostumukseen perustuvan ilmapiirin näyttelijöille, he voivat keskittyä kohtauksen aikana pelkästään näyttelemiseen. Näyttelijät kokevat olonsa turvallisemmaksi ja voivat tuoda erilaisia aspekteja jokaisella otolla mukaan kohtaukseen, koska kohtauksen rakenne on täysin suunniteltu.

niteltu ja harjoiteltu. Suostumuksen antaminen ja kohtauksen sisällöstä sopiminen etukäteen takaa näyttelijöille sen, että he tietävät koskettaessaan vastaanäyttelijäänsä heidän olevan kunnossa ja ettei heitä kosketeta paikkoihin, joihin he eivät halua tulla kosketetuksi. (Toomer 2020.)

Yksi ohjelman näyttelijöistä Aimee Lou Wood kommentoi läheisyyskoreografian työtä Toomerin artikkelissa. O'Brienin ohjeistaessa häntä intiimikohtausten mekaniikoissa, Wood pystyi unohtamaan kaikki nolouden tunteet sekä epävarmuudet itsessään, pystyen näin keskittymään pelkästään näyttelemiseen ja hänen roolihahmonsa haluihin kohtauksessa. Wood koki, että läheisyyskoreografian metodit auttoivat hänen roolihahmonsa seksikohtauksien näyttäytyvän autenttisempina ohjelman katsojille, mikä voi auttaa nuoria naisia tunnistamaan omia halujaan paremmin, kun he katsovat sarjaa. (Toomer 2020.)

Läheisyyskoreografi David Thackeray vahvistaa Ita O'Brienin sanomaa Chase Hutchinsonin kirjoittamassa artikkelissa, jossa paneudutaan Sex Education -sarjan neljänteen ja viimeiseen kauteen, sekä sen intiimikohtauksiin. Thackeray toimi sarjan läheisyyskoreografina kahden viimeisen kauden ajan ja toi esille, kuinka läheisyyskoreografian työprosessista voi löytää paljon yksityiskohtia aivan kuten heidän tekemistänsä intiimikohtauksista. Samaan aikaan tuotannossa on näyttelijöitä, joilla on turvallinen ja mukava olo setissä. (Hutchinson 2023.)

Sex Education ei ollut innovatiivinen vain sen takia, että se oli yksi ensimmäisistä, sarjoista, johon palkattiin läheisyyskoreografi. Sarjassa käsitellään seksiä tuoreella ja autenttisella tavalla, mitä ei olla aikaisemmin nähty tai mistä ei olla aikaisemmin uskallettu puhua. Thackerayn mukaan yksi isoimmista asioista, mitä sarjasta kannattaa oppia, on puhua avoimesti seksistä ja seksuaalisuudesta. Avoin kommunikaatio ja suhteet, jotka perustuvat luottamukseen ovat sarjan perusta läpi kausien. (Hutchinson 2023.)

Artikkelissa Hutchinson tuo esille yleisen keskustelun intiimikohtauksista ja niiden käyttötarkoituksesta audiovisuaalisissa tuotannoissa. Miten seksi edistää tarinaa, henkilöiden tunteita ja heidän ajatuksiaan? Monien mielestä seksikohtaukset ovat epämukavia, eivätkä vie tarinan juonta eteenpäin, joten miksi seksikohtauksia tarvitsee näyttää audiovisuaalisissa tuotannoissa? Thackerayn mielestä juuri

sen takia läheisyyskoreografin ammatti on olemassa, jotta intiimikohtaukset eivät olisi. Läheisyyskoreografit haluavat varmistaa, että intiimikohtaukset ovat tuotannossa mukana tietystä syystä. Jos intiimikohtaukset olisivat vain yleisön katsottavaksi, Thackery kyseenalaistaisi, miksi kohtausta ollaan ylipäätään tekemässä. (Hutchinson 2023.)

Hutchinson kysyy, voitiinko sarjan kuvauksissa pitää hauskaa intiimikohtauksia tehdessä ja nauraa erilaisille tilanteille, sillä sarjassa kuitenkin käsitellään seksuaalisuutta koomisella otteella. Thackeryn mukaan jokaista kohtausta tehdessä pitää käyttää tilannetajua, millainen olo näyttelijöillä ja työryhmällä on? Lähtökohdiana ei ole koskaan tehdä työympäristöstä vitsiä, mutta tietenkin sellaisia tilanteita tulee vastaan, kun kaikki nauravat. Etenkin ohjelmassa, johon on alusta asti kirjoitettu koomisia intiimikohtauksia. Läheisyyskoreografin ja ohjaajan työnä on keksiä, miten tehdä kohtauksesta hauska katsojalle, mutta turvallinen näyttelijälle. Samalla työ on sopivan haastavaa läheisyyskoreografille hänen miettiessä, kuinka kohtaukset voidaan toteuttaa oikean protokollan mukaan. (Hutchinson 2023.)

Thackeryn mukaan jotkut ohjaajat saattavat olla huolissaan siitä, että heidän tekemää työtä estetään tai että kohtaus tulee näyttämään liian mekaaniselta, jos läheisyyskoreografi on projektissa mukana. Kohtausten tekemiseen syntyy uudenlainen vapauden tunne ja luovuus, kun intiimit teot ovat suunniteltuja ja harjoiteltu valmiiksi. Näyttelijät saattavat ehdottaa, että he voisivat siirtää vastaanäyttelijän hiukset pois tieltä, tai että kohtaus voisi olla kiihkeämpi. Kunhan kohtaukseen ei olla yhtäkkiä lisäämässä alastomuutta tai muuttamassa kohtauksen rakennetta kokonaan, uudet ehdotukset ovat tervetulleita. Kun koreografia on käyty läpi useamman kerran, näyttelijät rentoutuvat ja kohtauksen teko alkaa tuntua luonnollisemmalta. Thackery pitää sitä erikoisena, kuinka jotkut ajattelevat, että läheisyyskoreografit tulevat kohtauksen tekemisen tielle. (Hutchinson 2023.)

Thackery huomauttaa artikkelissa, kuinka läheisyyskoreografit ovat jatkuvasti yhteydessä toisiinsa. On tärkeää pitää huolta siitä, että työntekoprosessi ja protokollat ovat ajan tasalla. Kollegoilta kuulee usein uusia tapoja lähestyä haastavia

tilanteita. Thackery on tietoinen siitä, että muissa maissa on alettu käyttää enemmän läheisyyskoreografeja ja haluaa, että työtehtävä leviää vielä laajemmin. (Hutchinson 2023.)

The Male Gaze -teoriasta on päästy hieman eteenpäin viime vuosien aikana ja naisten näkökulmaa on alettu tuoda enemmän esille. Seksuaalivähemmistöistä kertovia tarinoita ei kuitenkaan vielä osata kertoa aina todenmukaisesti tai turvallisesti. Tasa-arvon ja yhdenmukaisuuden työstäminen ovat vielä kesken, ja siksi näihin ongelma-kohtiin pitää kiinnittää erityistä huomiota, jotteivät ne unohdu kaiken muun keskelle.

Harriet Mitchellin ja Janet A Leighn kirjoittamassa artikkelissa syvennyttään Sex Educationissa esitettyyn transsukupuolisten ihmisten väliseen seksikohtaukseen. Thackery kommentoi artikkelissa, kuinka hänen mielestään Sex Educationissa on hienoa se, että kirjoitusprosessiin palkataan asiantuntijoita kertomaan, mitä kohtauksessa voisi tapahtua. Asiantuntijat varmistavat, että kohtauksen sisältö on oikeasta lähteestä sekä kokemuksista eikä jonkun asiasta tietämättömän mielikuvitusta. Sellaisia kohtauksia tehdessä, jotka vaativat erityistä huomiota, Thackery yleensä varmistaa tuotannolta, onko hän oikea henkilö suunnittelemaan kohtauksen. Hän haluaa, että kohtaus tehdään ja esitetään oikein ja että sitä tekevillä esiintyjillä on varmasti mahdollisimman mukava ja kuultu olo setissä. (Mitchell & Leigh 2023.)

4 TEEMAHAASTATTELU

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, johon kerättiin empiiristä tietoa alan ammattilaisilta teemahaastattelun avulla. Haastateltaviksi valikoituivat näyttelijä sekä sertifioitu läheisyyskoreografi Sara-Maria Heinonen, tuottaja Elina Pohjola sekä kuvaaja Kerttu Hakkarainen. Haastateltavat antoivat suostumuksensa esiintyä opinnäytetyössä omilla nimillään.

Haastattelut ovat perusteltu tiedonhankintamenetelmä, kun tietoa halutaan saada henkilöiden mielipiteistä, kokemuksista, asenteista ja havainnoista (Muotio 2022). Teemahaastatteluiden suosio perustuu siihen, että haastateltavilla on oikeus vastata avoimesti esitettyihin kysymyksiin. Kysymykset laaditaan ennakoon ja ne esitetään suunnilleen samassa muodossa kaikille, vastaamisen tapa on kuitenkin vapaa. (Hirsijärvi & Hurme 2001.)

Haastattelun tavoitteena oli saada ajankohtaista tietoa läheisyyskoreografian työstä ja sen vaikutuksista Suomessa ja kuinka ammattiin ylipäätään suhtaudutaan. Haastateltavat valittiin eri ammattipoluilta, jotta heiltä saataisiin mahdollisimman laajat vastaukset ja erilaiset näkökulmat kysymyksiin läheisyyskoreografian työstä ja sen vaikutuksista media-alaan.

4.1 Tutkimusprosessi

Haastateltaviin oltiin yhteydessä sähköpostitse kysymällä, olisiko heillä kiinnostusta ja aikaa tulla nimellisesti haastateltavaksi opinnäytetyöhön. Haastateltavien suostuttua, heille lähetettiin haastattelukysymykset etukäteen tarkasteltavaksi ja hyväksyttäväksi (liite 1.) Koska opinnäytetyö käsittelee osittain arkaluontoista aihetta, kiinnitettiin erityistä huomiota haastattelukysymysten sensitiivisyyteen sekä siihen, että haastateltavilta saadaan kirjallinen suostumus. Haastateltavilla oli mahdollisuus kieltäytyä vastaamasta yksittäisiin kysymyksiin näin halutesaan, mutta kukaan haastateltavista ei kieltäytynyt vastaamasta teemahaastattelun kysymyksiin.

Haastattelumenetelmänä käytettiin puolistrukturoidun haastattelun ja teema-haastattelun sekoitusta. Haastatteluiden järjestämistä ja tallentamista varten koettiin parhaana suorittaa haastattelut Microsoft Teams ja Google Meets -ohjelmistojen avulla. Microsoft Teams -ohjelmiston etuna oli mahdollisuus litteroida haastattelut automaattisesti. Haastatteluiden alussa varmistettiin toistamiseen, että haastattelu voidaan tallentaa, mihin kaikki haastateltavat antoivat suostumuksensa. Opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen tallenteet ja litteroinnit hävitetään asianmukaisella tavalla.

4.2 Tutkimustulokset ja analyysi

Haastattelut noudattivat samaa kaavaa ja kaikilta osallisilta kysyttiin samat kysymykset pienellä variaatiolla. Kaikki haastateltavat vahvistivat luettua informaatiota läheisyyskoreografin työhön ja sen vaikutuksiin liittyen. Haastattelutilanteet koitettiin pitää mahdollisimman rentoina, vaikka osallisia haastateltiinkin videopuhelimitse. Ennen kuin haastateltavan kanssa syvennyttiin keskustelemaan laadi-tuista teemoista, kysyttiin heiltä heidän päivästänsä sekä kuulumisistaan, jotta tilanteesta saatiin luotua yhdessä mahdollisimman rento ja luonnollinen keskustelu. Yhdessäkään haastattelutilanteessa ei havaittu kireyttä tai jännitystä.

4.2.1 Kokemus työnkuvasta

Sekä Elina Pohjolalla, että Kerttu Hakkaraisella oli haastatteluhetkellä yksi kokemus läheisyyskoreografin kanssa työskentelystä. Sara-Maria Heinosella taas oli kokemusta noin 50 tuotannosta, joissa hän on toiminut läheisyyskoreografina. Kokemustaan Heinonen on kerryttänyt sekä teatterin, että elokuva- ja TV-tuotantojen puolelta. Pohjolalla ja Hakkaraisella oli molemmilla hyvät kokemukset läheisyyskoreografin kanssa työskentelystä. Pohjola mainitsi, kuinka mullistava ja opettavainen kokemus läheisyyskoreografin kanssa työskentely hänelle oli. Yhteistyö opetti hänelle, miksi kyseinen toimenkuva on äärimmäisen tärkeä ja kuinka läheisyyskoreografi tekee intiimikohtauksista ja lopullisesta teoksesta parempia. (Pohjola, Hakkarainen, Heinonen, haastattelu 2024.)

4.2.2 Milloin palkata läheisyyskoreografi?

Kun haastateltavilta kysyttiin, kuinka aikaisessa vaiheessa tuotantoa läheisyyskoreografi tulisi palkata mukaan, olivat vastaukset lähestulkoon samanlaiset. Mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Elina Pohjola ajattelee, että heti kun tuotannon rahoituspäätös on varmistunut, olisi syytä palkata läheisyyskoreografi projektiin mukaan ja mahdollisesti konsultoida häntä jo sitä ennen. Pohjola näkee läheisyyskoreografian yhtenä taiteellisista vastaavista, joten hänen läsnäolonsa on tärkeää heti suunnitteluvaiheesta lähtien, sillä läheisyyskoreografian työ vaikuttaa vahvasti myös muihin osastoihin ja kuvausaikatauluun. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Vaikka Hakkarainen ei kuvaajana aloittasi heti tuotannon alussa yhteistyötä läheisyyskoreografian kanssa, on hänkin sitä mieltä, että läheisyyskoreografian tulisi aloittaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tuotantoa työnsä. Ennen kuvauksia Hakkarainen haluaa käydä sekä ohjaajan, että läheisyyskoreografian kanssa läpi intiimikohtaukset ja niiden suunnitelmat. Mitä toiveita ohjaajalla on ja mitä halutaan yhdessä tehdä? Minkä tyylistä kuvaa halutaan ja miten näyttelijät voivat toimia kohtauksessa? Läheisyyskoreografilta tulee usein konkreettisia ehdotuksia, kuinka tietyt aktit voitaisiin kuvata ja missä asennoissa näyttelijät voisivat olla. Läheisyyskoreografian ollessa mukana kuvien suunnitteluvaiheessa, saattaa tulla ilmi sellaisia asioita, mitä ei pelkän ohjaajan kanssa tulisi ajatelleeksi. Harjoittelu on myös tärkeää tehdä hyvissä ajoin ennen kuvauksia, jotta siellä ei tarvitsi käyttää enää niin paljon aikaa harjoitteluun. (Hakkarainen, haastattelu 2024.)

Heinosen mukaan läheisyyskoreografi tulee palkata mahdollisimman alkuvaiheessa tuotantoa, ideaalisti jopa ennen roolitusta, jotta läheisyyskoreografi voi tarvittaessa olla mukana prosessissa tai tehdä ohjeistukset roolitusta varten. Läheisyyskoreografian läsnäolo roolitustilanteessa takaa sen, että tuotantoon saadaan roolitettua sellaiset esiintyjät, joille ohjaajan visio projektista on kommunikoitu selkeästi ja joille intiimikohtauksia sisältävässä tuotannossa näyttelemineen varmasti sopii. Läheisyyskoreografi tulee palkata esituotantovaiheessa projektiin mukaan, eikä vasta hetki ennen kuvauksia. Heinonen toi esille, kuinka läheisyyskoreografian omaan protokollaan kuuluu se, että hänen täytyy tehdä tuotannon koko käsikirjoituksesta purku, sillä muut työryhmäläiset eivät osaa välttämättä tunnistaa kaikkia niitä kohtauksia, joihin läheisyyskoreografia tarvitaan. (Heinonen, haastattelu 2024.)

4.2.3 Yhteistyö läheisyyskoreografian kanssa

Tuottajan näkökulmasta läheisyyskoreografian työ auttaa takaamaan näyttelijöiden hyvinvoinnin ja turvallisuuden setissä. Pohjolan ei osannut sanoa, mitkä olisivat parhaimmat tavat tehdä yhteistyötä läheisyyskoreografian kanssa, mutta hän totesi, että läheisyyskoreografi on elimellinen osa tuotantoja. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Kuvaajan näkökulmasta Hakkarainen ei ollut kokenut läheisyyskoreografian työtä millään tavalla rajoittavana tekijänä. Hakkaraisen mielestä on ollut todella vapauttavaa ja helpottavaa tehdä yhteistyötä läheisyyskoreografian kanssa, sillä silloin kaikenlainen epämääräisyys kohtausten tekemisestä ja huolet siitä toimittiinko kohtausta tehdessä oikein näyttelijöitä kohtaan, jää kokonaan pois. Kuvaaja voi keskittyä enemmän omaan työhönsä silloin, kun läheisyyskoreografi on setissä mukana tekemässä intiimikohtauksia ja kommunikoimassa näyttelijöiden kanssa. Kuvaaja voi esimerkiksi toivoa tietynlaista liikehdintää näyttelijöiltä, minkä läheisyyskoreografi kommunikoi kuvaajan puolesta näyttelijöille. (Hakkarainen, haastattelu 2024.)

Läheisyyskoreografian näkökulmasta yhteistyö toimii parhaiten silloin, kun kaikki tuotannon jäsenet suhtautuvat työtehtävään positiivisesti. Tarkoittaen sitä, että työskentelylle järjestetään aikaa ja sille budjetoidaan asiallinen summa. Läheisyyskoreografian täytyy päästä pitämään palavereita ohjaajan kanssa ja hänet täytyy kutsua mukaan kaikkiin osastopäälliköiden yhteisiin kokouksiin. Heinosen mukaan yhteistyötä läheisyyskoreografian kanssa edistetään enemmänkin konkreettisilla resursseihin liittyvillä asioilla. Huomioon otetaan aika ja raha, kuten myös realistiset ja konkreettiset suunnitelmat siitä, miten ja milloin läheisyyskoreografian kanssa työskennellään. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Heinosen mukaan työryhmäläisten päivää helpottaa konkreettisesti, se että kuvauspaikalla on ihminen, jolla on selkeä näkemys siitä mitä tehdään, milloin tehdään ja miten tehdään. Esimerkiksi kuvaussihteerin kanssa käydään läpi, miten materiaalia käsitellään. Järjestysosaston kanssa keskustellaan siitä, tarvitseeko

kuvauspaikalla tehdä isompia sulkuja, jos ollaan esimerkiksi julkisella paikalla kuvaamassa. Läheisyyskoreografin työ auttaa myös vähentämään esimerkiksi puku- ja maskeerausosastolle valunutta metatyötä näyttelijöiden huolenpitoon liittyen. (Heinonen, haastattelu 2024.)

4.2.4 Työryhmän turvallisuus ja näkökulma

Työryhmän turvallisuuteen liittyen haastateltavilta tuli enemmän variaatiota vastauksiin. Kaikki kuitenkin näkivät, miten lähisyyskoreografi voi vaikuttaa koko työryhmän turvallisuuden tunteeseen audiovisuaalista tuotantoa tehdessä.

Pohjolan mainitsemissa tuotannossa läheisyyskoreografi oli pitänyt koko työryhmälle yhteisen tilaisuuden, jossa hän kertoi mitä läheisyyskoreografi tekee ja mitä pitää ottaa huomioon, kun tehdään intiimikohtauksia. Lisäksi läheisyyskoreografi jakoi koko työryhmälle ohjeet siitä, miten intiimikohtauksia tehdään. Pohjola toi myös esille, kuinka näyttelijöiden mielestä intiimikohtauksia oli helpoin ja varmin olo tehdä, sillä kaikki oli suunniteltu äärimmäisen tarkasti etukäteen. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Pohjolan tuotanto oli yksi ensimmäisistä suomalaisista audiovisuaalisista tuotannoista, johon palkattiin läheisyyskoreografi. On ymmärrettävää, että silloin työryhmää on ohjeistettu enemmän sen suhteen, miksi läheisyyskoreografi on se-tissä ja kuinka kaikkien tulisi suhtautua intiimikohtausten tekoon. Tänä päivänä läheisyyskoreografin työtehtävä on tutumpi Suomessakin, joten työryhmälle ei välttämättä tarvitse opettaa, mitä läheisyyskoreografi tekee. Työryhmän on kuitenkin hyvä muistaa, että he voivat kääntyä läheisyyskoreografin puoleen silloin kun tehdään intiimikohtauksia, jos itsellä herää jotain kysyttävää aiheeseen liittyen.

Hakkarainen totesi työryhmän turvallisuuteen liittyen, ettei oletusarvona saisi olla koskaan se, että kaikki työryhmäläiset ovat lukeneet tuotannon käsikirjoituksen ja täten tietävät varmasti, mitä intiimikohtauksia tuotannossa on ja kuinka ne kuvataan. Jokainen työntekijä lukee käsikirjoituksen enemmän tai vähemmän omasta näkökulmastaan ja usein tuotantoihin tulee viime hetkellä tuuraajia mukaan, jotka eivät välttämättä ole lainkaan tietoisia projektin intiimikohtauksista.

Hakkaraisen mielestä kuvauspäivänä pitää käydä läpi, miten intiimikohtaukset toteutetaan. Usein tuotannoissa ei osata ottaa huomioon sitä, että työryhmäläiset ovat yhtä haavoittuvassa asemassa intiimikohtauksia tehdessä kuin näyttelijätkin. On tärkeää, että kuvauspaikalla on joku yhteyshenkilö, jolle mennä keskustelemaan, jos tuotannon sisältö laukaisee itsessä traumareaktion. Apulaisohjaajan täytyy tuoda päivän alussa selkeästi ilmi, millaisia kohtauksia ollaan kuvaamassa, ketä kuvaushetkellä on paikalla ja miten suljettusetti toteutetaan. Ketään työryhmäläistä ei saa pistää sellaiseen tilanteeseen, että hän kuvittelee tulevansa tavallisena päivänä töihin, mutta näkeekin lopulta jotain sellaista, mitä ei haluaisi nähdä. (Hakkarainen, haastattelu 2024.)

Tuotantoihin, joissa Heinonen on ollut mukana, on luotu kyseistä tuotantoa koskevat ohjeistukset, joissa käydään läpi, minkälaista materiaalia tuotannossa kuvataan ja miten työpaikalla kuuluu käyttäytyä. Ennen kuvauksia työryhmälle informoidaan, minkälainen kuvaussuunnitelma intiimikohtauksia varten on ja mitä päivän aikana suurin piirtein tulee tapahtumaan. Heinonen haluaa kuitenkin muistuttaa, että läheisyyskoreografi ei ole oikea henkilö kantamaan vastuuta yleisestä työpaikkaturvallisuudesta. Heinonen toivoo, että Suomeenkin olisi tulossa pysyväksi työryhmän jäseneksi työhyvinvointivastaava, joka on esimerkiksi Isossa-Britanniassa jo vakituisempi työrooli. Työryhmän jäsenten henkisestä hyvinvoinnista ja turvallisuudesta huolehtiminen ja siihen liittyvä metatyö ei saisi valua läheisyyskoreografeille, sillä heidän ydintehtävä on auttaa intiimikohtausten tekemisessä. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Heinonen kuitenkin aina valmistelee työryhmän siten, että kaikki tietävät mitä ollaan tekemässä ja ymmärtävät konkreettisesti kohtauksen sisällön. Työryhmälle tai näyttelijöille ei saa tulla yllätyksiä päivän aikana. Turvallinen työnteko pohjautuu informaation kulkemiseen ja konkreettisiin ratkaisuihin. (Heinonen, haastattelu 2024.)

4.2.5 Seksin ja seksuaalisuuden huomiointi

Pohjolan mielestä paras tapa, miten seksuaalisuutta voidaan huomioida audiovisuaalisissa tuotannoissa, on yksinkertaisesti palkata läheisyyskoreografi. Pohjola painottaa erityisesti sitä, kuinka esiintyjien omasta seksuaalisuudesta ei saa

tehdä mitään oletuksia. Näyttelijöitä ei voi pyytää miettimään esimerkkejä omasta elämästä tai kokemuksista intiimikohtausten luomiseen. Pohjola toi esille eräänä esimerkkinä näyttelijöille suunnatun harjoituksen, joka on läheisyyskoreografian mukaan hyvä tehtävä intiimikohtauksiin valmistautuessa. Harjoituksessa näyttelijöiden tulee miettiä, kuinka erilaiset eläimet äännelevät lisääntyessään. Harjoituksen tarkoituksena on poistaa ihmisyyden intiimikohtauksesta, jotta kohtauksen tekemistä olisi helpompaa lähestyä pelkästään oman roolihahmonsa näkökulmasta. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Pohjola toi esille myös esimerkin siitä, miten näyttelijöiden omia tarpeita voidaan huomioida paremmin intiimikohtauksia tehdessä. Läheisyyskoreografi voi käydä keskustelua cis-naisten ja muiden vulvallisten esiintyjien kanssa siitä, milloin heillä on kuukautiset, jotta intiimikohtausten kuvaukset voitaisiin sijoittaa niiden jälkeen. On tärkeää, että näyttelijöillä on oma luotettu henkilö, jonka puoleen kääntyä, jos heillä herää mieleen kysymyksiä tai tarpeita, joita voi olla hankala tuoda esille projektin tuottajalle tai ohjaajalle. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Hakkaraisen esimerkit seksuaalisuuden huomiointiin liittyvät käytännön asioihin. Näyttelijöiden täytyy tietää, ketkä ovat mukana tekemässä intiimikohtauksia ja mihin kuvattu materiaali menee jälkikäteen. Yleensä intiimikohtausten päiväkohtainen kuvausmateriaali on suljetun linkin takana, jonka näkee vain kuvaaja ja ohjaaja sekä lopulta leikkaaja. Kaikenlaiset epäsovivat kommentit sekä vitsit ovat Hakkaraisen mielestä ehdottoman kiellettyjä kuvauspaikalla. Jos hän kuulee mitään sellaista tapahtuvan Hakkarainen huomauttaa asiasta ja toivoo, että muutkin huomauttaisivat ongelmasta välittömästi. Hakkaraisen mielestä intiimikohtauksia tehdessä pyrkimys pitäisi olla siinä, että tilanteet neutralisoidaan. Kohtauksiin ei tulisi kiinnittää turhaa huomiota tai tehdä niistä suurta numeroa, jottei esiintyjät tai työryhmäläiset jännittäisi turhaan kohtauksen tekemisestä. (Hakkarainen, haastattelu 2024.)

Teoksen lopputuloksen kannalta Hakkarainen tuo esille, kuinka hänestä on tärkeää tietää, miksi intiimikohtausta on sisällöllisesti olennainen osa tarinaa. Jos hän kokee jonkun kohtauksen arveluttavana tai ettei kohtausta tue tarinan muuta sisältöä, hän pyrkii käymään yhteistä keskustelua osastopäälliköiden kanssa siitä, mi-

ten kohtauksen voisi toteuttaa toisella tavalla. Hakkaraisen mielestä elokuvan näkökulma ja katse on tärkeää. Kuinka nuoria naisia tai vähemmistöjä kuvataan ja kuinka kuvaus lopulta resonoi katsojille. (Hakkarainen, haastattelu 2024.)

Heinonen toteaa, että sisällöllisessä mielessä seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvät teemat ovat vahvasti läsnä intiimikohtauksia tehdessä ja suunnitellessa, koska ne ovat tarinan tasolla läsnä. Yhdellä tasolla Heinonen huomioi seksiä ja seksuaalisuuteen liittyviä ilmiöitä tuotannon tarinan kautta, joka lähtee siitä, että hän keskustelee ohjaajan kanssa käsikirjoituksen visiosta. Sen jälkeen Heinonen keskustelee näyttelijöiden kanssa tarinasta, mitä he ajattelevat oman hahmon näkökulmasta. On tärkeää olla utelias ja avoin sen suhteen, mistä kohtaus kertoo koko tarinan tasolla ja millaisia erilaisia seksitapoja on. Myös roolihahmon suhdetta omaan seksuaalisuuteensa on tärkeä ajatella. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Heinonen on koulutukseltaan seksuaalineuvoja näyttelijän lisäksi ja kyseisen koulutuksen yhtenä etuna on se, että hän pystyy olemaan kuvaustilanteissa ja harjoituksissa se henkilö, jolle seksistä ja seksiakteista puhuminen on täysin neutraalia. Heinonen näyttää esimerkkiä siitä, miten seksistä pitäisi puhua työpaikalla. Läheisyyskoreografin työn peruspilareita on muistuttaa kaikkia siitä, että fiktio ja fakta ovat eri asiat. Se mitä tarinassa tapahtuu roolihahmojen välillä, on eri asia, kuin mitä esiintyjien välillä tapahtuu. Läheisyyskoreografi haluaa luoda tilanteen, jossa voidaan puhua taiteellisen työryhmän kanssa uteliaasti ja avoimesti siitä, mitä tarinassa tapahtuu ja samalla suojata ihmisen kehollista ja kokemuksellista yksityisyyttä. Eli ettei kukaan joutuisi paljastamaan mitään omia käsityksiään tai kokemuksiaan seksistä tai seksuaalisuudesta. On tärkeä korostaa sitä perusasiaa, että jos roolihahmot harrastavat seksiä, se ei tarkoita sitä, että näyttelijöiden välillä tapahtuu mitään seksuaalista. Läheisyyskoreografin tehtävä on taata näyttelijöiden kehollinen yksityisyys ja rakentaa koreografiat siten, ettei esimerkiksi lantioalueet ole suorassa kontaktissa keskenään. Katsojalle luodaan illuusio siitä, että esiintyjät olisivat kosketuksissa toisiinsa. Mitään seksiaktia ei tapahdu työpaikalla, eikä intiimikohtausten tekeminen ole seksiä vaan se on samanlaista tarinankerrontaa kuin kaikki muukin. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Heinonen ei voi korostaa tarpeeksi sitä, että itse setissä kuuluu suhtautua intiimikohtauksiin uteliaasti ja neutraalisti. Kuvaustilanteessa ei tarvitse hyssyttellä tai

puhua tavallista matalammalla äänellä tai käyttää latautunutta sanastoa kuten, seuraavaksi kuvataan jännittävä tai pelottava kohta. (Heinonen, haastattelu 2024.)

4.2.6 Työnkuvan kehittyminen ja sen erityistarpeet

Pohjola ajattelee, että läheisyyskoreografit kaipaavat eniten sitä, että tuottajat ymmärtävät, mitä he tarvitsevat tuotannossa. Läheisyyskoreografi on uusi huomioitava kustannuslisä tuotantoon, joten ensimmäisenä tuottajat saattavat reagoida läheisyyskoreografian tarpeisiin varautuen. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Hakkarainen toivoo, että läheisyyskoreografista tulee luonnollinen osa tuotantoa. Sellainen henkilö, joka palkataan projektiin automaattisesti, jos tuotannossa on intiimejä kohtauksia. Hakkarainen pohtii lisäksi, että ammatti saattaa vielä hakea omia rajojaan sen suhteen, mitkä kohtaukset kuuluvat läheisyyskoreografille ja mitkä esimerkiksi stunt-koordinaattorille. Ammatin erityistarpeisiin liittyen Hakkarainen ajattelee, että läheisyyskoreografit varmasti haluavat samaa, mitä muutkin taiteelliset vastaavat. Sitä, että heidät otettaisiin ajoissa ennakkosuunnitteluun mukaan, ja että he pääsisivät kunnolla osaksi osastopäälliköiden keskustelua.

Heinonen taas odottaa sitä aikaa, että kollektiivisesti koko alalla sekä tekijöillä olisi enemmän kokemusta intiimikohtausten tekemisestä. Kaikki peruskäytännöt olisivat jokaiselle selkeitä, eikä kohtausten ympärillä olisi minkäänlaista jännitystä tai mystiikkaa. Kaikille työryhmän jäsenille olisi tuttua minkälaiset työtavat intiimikohtauksia varten on. Intiimikohtauksiin liittyen Heinosta taas kiinnostaa, minkälaisia tarinoita aletaan kirjoittaa enemmän ja minkälaiset tarinat saavat rahoitusta. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Läheisyyskoreografian erityistarpeisiin liittyen Heinonen toivoo, että Suomeen tulisi muutama vakiintunut, työhönsä intohimoisesti suhtautuva kollega lisää. Tämän lisäksi Heinonen toivoo selkeyttä siihen, mikä työ on juuri läheisyyskoreografian työtä ja mikä taas yleisen hyvinvointivastaavan työtä. Heinosta kiinnostaa tulevaisuudessa päästä tekemään työtä kokonaisen läheisyyskoreografiosaston kanssa. Läheisyyskoreografian työ on paljolti persoonatyötä ja kaikille ihmisille ei kaikki tavat saatikka persoonat sovi, joten jos tuotannossa olisi kaksi tai kolme

läheisyyskoreografia minimoitaisiin muun muassa aikataulullisia riskejä ja löydetäisiin jokaiselle sopiva läheisyyskoreografi. (Heinonen, haastattelu 2024.)

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että läheisyyskoreografi on pysyvä lisäys media-alalla, mutta ymmärrystä heiltä vielä puuttuu. Ammattinimen ja tuotantojen kehittyessä on tärkeää määritellä juuri läheisyyskoreografian työn rajat, jotta he pääsevät keskittymään vain intiimikohtausten tekemiseen ja suunnitteluun. Vaikka läheisyyskoreografian työ turvaakin koko työryhmän kokemusta kuvauspaikalla esiintyjien lisäksi, ei heidän pääasiallinen työnkuvansa ole kantaa vastuuta koko tuotannon työturvallisuudesta ja -hyvinvoinnista.

4.2.7 Läheisyyskoreografian merkityksellisyys

Kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että läheisyyskoreografi on äärimmäisen merkityksellinen lisä media-alalle. Heinonen toteaa kuinka ammatin tehtävää ei voi täyttää kukaan muu tuotannossa eikä sen työturvallisuuspuolta voi enää ohittaa (Heinonen, haastattelu 2024). Hakkarainen ajattelee, kuinka absurdia on, ettei ammattia ole ollut aikaisemmin ja on erittäin tärkeää, että läheisyyskoreografit vakiintuvat osaksi ydintyöryhmää (Hakkarainen, haastattelu 2024). Pohjolan mukaan läheisyyskoreografi on elimellinen osa työryhmää tänä päivänä, aivan kuten muutkin taiteelliset vastaavat tuotannoissa. Heti kun Pohjola pääsi ensimmäisen kerran työskentelemään läheisyyskoreografian kanssa hän huomasi, että juuri läheisyyskoreografian opastuksella intiimikohtaukset tulisi aina tehdä. (Pohjola, haastattelu 2024.)

Vaikkei pelkästään kolmen alan ammattilaisen mielipiteitä voikaan yleistää koko alan mielikuvaksi läheisyyskoreografeista, voidaan opinnäytetyön aikaisempiin lähteisiin viitaten tulla siihen tulokseen, että läheisyyskoreografeihin suhtaudutaan yleensä positiivisesti ja heidän tekemä työ nähdään äärimmäisen tärkeänä. Alussa osalla työryhmän jäsenistä saattaa olla varautunut reaktio läheisyyskoreografeihin tietämättä, mitä he konkreettisesti tekevät ja tuovat tuotantoon. Projektin tultua päätökseensä ovat kuitenkin kaikki voineet hyötyä läheisyyskoreografian ammattitaidosta.

5 EDISTÄMISMAHDOLLISUUDET JA TUOTANNON SUOJELU

Suomessa oli syksyllä 2022 neljä läheisyyskoreografia. Vaikka Suomen elokuvasäätiö suosittelee palkkaamaan läheisyyskoreografian seksuaalista sisältöä omaaviin tuotantoihin, ei useimpiin elokuviin tai TV-sarjoihin olla budjetoitu heitä vieläkään. Eivätkä nämä neljä henkilöä ehtisivätkään kaikkiin tuotantoihin, joihin läheisyyskoreografia varmasti tarvittaisiin. (Semeri & Virtanen 2023.) Sara-Maria Heinosen teemahaastattelussa ilmeni, että Suomessa on tällä hetkellä viisi sertifioitua läheisyyskoreografia, joista neljä toimivat media-alalla ja heistä kaksi asuvat pysyvästi Suomessa (Heinonen, haastattelu 2024).

5.1 Läheisyyskoreografiksi kouluttautuminen ja sen edistämismahdollisuudet

Koska Suomessa on tällä hetkellä vain muutama sertifioitu läheisyyskoreografi, on ymmärrettävää, ettei kaikkiin projekteihin saada heitä palkattua. Media-alalta on Suomessa lisäksi leikattu rahoitusta viimeisen kahden vuoden aikana, joten kaikkiin tuotantoihin ei välttämättä pystytä palkkaamaan läheisyyskoreografia. Kotkaniemen mukaan tällaisissa tilanteissa, mikäli tuotannossa on intiimikohtauksia, jotka ovat oleellisia tarinan kerronnan kannalta, tulisi tuotantojen varmistaa, että projektien tuottajalla tai tuotantopäälliköllä on riittävä tietämys läheisyyskoreografian työstä. Vaikkei produktion saisi palkattua läheisyyskoreografia voi tuotanto edistää intiimikohtausten turvallisuutta sillä, että projektin tuottaja tai tuotantopäällikkö perehtyy intiimikohtausten turvalliseen tekemiseen. (Kotkaniemi 2020.)

Media-alan peruskoulutukseen voitaisiin keskittää resursseja intiimikohtausten ja läheisyyskoreografian työtehtävän ymmärtämiseksi ja opettamiseksi, jotta uusilla valmistuvilla media-alan ammattilaisilla olisi heti perusymmärrys läheisyyskoreografian työstä. Moni alan ammattilainen luennoi mielellään alan opiskelijoille omasta työkuvastaan, joten varmasti myös suomalaiset läheisyyskoreografit haluaisivat pitää opetusluentoja uusille opiskelijoille työkuvastaan. Rickmanin laatima ohjeistus läheisyyskoreografian työkuvasta ja Kotkaniemien ohjeistus intiimikohtausten tekemisestä audiovisuaalisella alalla ovat ilmaiseksi luettavissa Suomen elokuvasäätiön nettisivuilla. Media-alan koulutuksen opettajat voisivat

kannustaa opiskelijoita perehtymään näihin kahteen ohjeistukseen, joissa kerrotaan kattavasti ja ymmärrettävästi, mitä läheisyyskoreografi tekee ja miten intiimikohtauksia tehdessä tulisi käyttäytyä.

Alan ammattilaisille tai opiskelijoille, joita kiinnostaa läheisyyskoreografiksi kouluttautuminen, löytyy laaja skaala ohjeistuksia intiimikohtausten toteuttamiseksi, millä voi kartuttaa perusasioiden oppimista intiimikohtausten tekemiseksi. Muun muassa Intimacy Directors and Coordinators -yhdistyksen nettisivuilla julkaistiin tänä vuonna ilmainen ohjeistus, kuinka aloittaa työt läheisyyskoreografina. Ohjeistuksessa kerrotaan, mitä läheisyyskoreografi tekee, miksi häntä tarvitaan media-alalla, mitkä ovat läheisyyskoreografian päätyönkuvat, kuinka aloittaa läheisyyskoreografian ura ja minkälaisia koulutuksia juuri Intimacy Directors and Coordinators -yhdistyksellä on. (Getting Started as an Intimacy Professional 2024.)

Virallisia maksullisia läheisyyskoreografi-koulutuksia järjestää Pohjoismaissa Nordic Intimacy Coordinators -yhdistys. Yhdistys järjesti viime vuonna Intimacy Professionals Association -järjestön kanssa puolen vuoden koulutuksen Pohjoismaissa toimiville läheisyyskoreografille, jonka kautta pystyi sertifiotumaan läheisyyskoreografiksi. (Nordic Intimacy Coordinators 2023.) Kulttuuria kaikille nettisivuilta löytyi koulutuksen hinta, joka oli 7500 € (Kulttuuria kaikille 2023).

Nordic Intimacy Coordinators -yhdistyksen nettisivuilla ei olla vielä julkaistu vuodelle 2024 uutta läheisyyskoreografi-koulutusta. Koulutuksia läheisyyskoreografiksi, etenkin Pohjoismaissa toimivaksi, ei järjestetä kovin usein ja kun koulutuksia järjestetään, täytyy hakijan pystyä sitoutumaan jopa puoleksi vuodeksi koulutusohjelmaan ja kustantamaan koulutuksesta mittava summa. Polku läheisyyskoreografiksi ei ole mitään yksinkertaista tai edullista.

Jos läheisyyskoreografian työ kiinnostaa on hyvä muistaa, että vain yhden kurssin tai koulutuksen käyminen ei välttämättä riitä tai valmistelee tarpeeksi tullakseen päteväksi läheisyyskoreografiksi. Rickman mainitsee Claudian artikkelissa, että läheisyyskoreografiksi kouluttautuminen on jatkuva prosessi, johon kuuluu vahvasti mentorointi ja vertaisoppiminen. Valmistuminen läheisyyskoreografiksi ei tapahdu siten, että käy yhden kurssin, vaan oppiminen jatkuu työelämässä reflek-

toinnin ja opastuksen avulla. (Claudia 2022.) Annika Phamin kirjottamassa artikkelissa Rickman avaa lisää läheisyyskoreografin vastuuta sekä oleellisia piirteitä, mitä koreografilla tulisi olla. Läheisyyskoreografi on taiteellinen vastaava audiovisuaalisissa tuotannoissa, joten hänellä täytyy olla sekä aikaisempaa kokemusta media-alalta, että hyvinvointi ja turvallisuus koulutustaustaa. Piirteet, joita arvostetaan läheisyyskoreografeissa ovat rauhallisuus, energisyys, empaattisuus, neuvottelutaidot, ongelmien ratkaisukyvyt ja vahvat järjestelmälliset taidot. (Pham 2023.)

O'Brien kertoo neuvoksi läheisyyskoreografin työstä kiinnostuneille Westenfeldin artikkelissa, että omaa elämää tulisi elää ensin. Kokemusta alalta on hyvä kerryttää ensimmäisenä, sillä työ ei sovellu kaikista nuorimmille tekijöille. O'Brienin koulutusohjelman aloitusikärajana on 28 vuotta. Läheisyyskoreografin täytyy ymmärtää sekä näyttelijän, että ohjaajan työn prosessia ja tietää, miten kuvaukset toimivat ja mitä kirjoittamattomia sääntöjä kuvauksissa seurataan. Lisäksi ihmisen anatomiaa olisi hyvä ymmärtää, jotta liikeratojen suunnitteleminen onnistuu ja koreografin käyttämä kieli työpaikalla olisi korrektia. Läheisyyskoreografin täytyy myös pystyä tunnistamaan, kun jollain henkilöllä on epämukava olo tai kun ohjaajasta tuntuu siltä, ettei hänen visionsa toteudu. (Westenfeld 2020.)

O'Brienin koulutusohjelmassa on neljä vaihetta, joista ensimmäinen on ankara hakuprosessi. Toisessa vaiheessa kouluttaudutaan kuuden kuukauden verran työnkuvaan ja jos näistä kahdesta vaiheesta pääsee onnistuneesti eteenpäin, hakija pääsee mentorointivaiheeseen, jossa omaa mentoria varjostetaan hänen työssään. Mentoroinnin ja harjoittelun kautta koreografi kerryttää itselleen tunteja työnteosta ja lopulta hänet akkreditoidaan läheisyyskoreografiksi. Prosessi on pitkä, mutta sen myös pitää olla sillä läheisyyskoreografit lupaavat pitää ihmiset turvassa ja se vaatii paljon taitoa. Vasta kun henkilö on täysin akkreditoitu, voidaan luottaa siihen, että hän pitää esiintyjät turvassa. (Westenfeld 2020.)

Heinosenkin tausta osoittaa, että asiantunteva läheisyyskoreografi tarvitsee valtavasti osaamista ja kouluttautumista eri aloilta. Heinonen on alun perin opiskellut itsenäisesti Intimacy Practitioners Guildin ohjeistuksia intiimikohtausten tekemisestä ja ollut Pia Rickmanin mentoroitavana. Lisäksi Heinonen on teatteritai-

teidenmaisteri ja seksuaalineuvoja, ja hän on myös suorittanut pedagogin opin-
toja. Näiden koulutusten lisäksi Heinonen on tehnyt yksittäisiä sertifikaatteja
muun muassa konfliktitilanteiden ratkaisemisesta, henkisen hyvinvoinnin en-
siavusta, seksuaalivähemmistöjen huomioimisesta sekä monista muista koulu-
tuksista, joista on suuri apu läheisyyskoreografin työssä. (Heinonen, haastattelu
2024.)

Sen lisäksi, että läheisyyskoreografeihin kiinnitetään tällä hetkellä enemmän huo-
miota media-alalla, myös työntekijöiden työhyvinvointiin ja -turvallisuuteen kiinni-
tetään entistä enemmän huomiota. Marjo Pipisen kokoamassa artikkelissa Suo-
men elokuvasäätiölle käsitellään työturvallisuutta ja jaksamista audiovisuaalisella
alalla. Artikkelissa tuodaan esille Työturvallisuuskeskuksen hallinnoima työtural-
lisuuskorttikoulutus, jota on edistetty viime vuosina siten, että toimialojen omi-
naispiirteitä otetaan koulutuksessa huomioon. Suomen elokuvasäätiö, alan liitot
ja eri toimijat ovat olleet mukana toimittamassa luovien tuotantojen työturvallisuus-
teen liittyvää aineistoa Työturvallisuuskeskukselle vuosien 2022–2023 aikana.
(Pipinen 2023.)

Suomeen on tulossa oma luovien alojen työturvallisuuskorttikoulutus, jossa kes-
kitytään myös intiimikohtausten turvalliseen tekemiseen. Pipinen avaa artikkelis-
saan Työturvallisuuskortin määritelmää, joka on valtakunnallinen yhtenäinen
koulutus yhteisen työpaikan työturvallisuusaspektien kehittämiseksi. Työturvalli-
suuskortti on viisi vuotta voimassa ja sen saanti edellyttää työturvallisuuskortti-
kurssin suorittamista. Kurssin voi suorittaa joko osallistumalla avoimeen koulu-
tukseen tai yritys voi tilata työntekijöilleen koulutuksen. Kortin tavoitteena on
muun muassa redusoida eri tilaajien tarjoamaa päällekkäistä koulutusta ja pyrkiä
vähentämään työtapaturmia, erilaisia vaaratilanteita ja työntekijöiden ylikuormit-
tumista. Koulutusmateriaalissa, jota käytetään luovilla aloilla, käsitellään esimer-
kiksi tuotantojen työtehtävien ja -ympäristön erikoispiirteitä ja vastuiden jakaan-
tumista metatyön karsiintumiseksi. Lisäksi materiaaleissa käsitellään ennako-
suunnittelun merkittävyyttä, tehoste-, väkivalta ja taistelukohtauksien toteutta-
mista, muita arvostavaa ja kunnioittavaa työkäyttäytymistä, seksuaalisen häirin-
nän ehkäisemistä ja niiden käsittelemistä sekä väkivalta-, seksi- ja alastonkoh-
tausten turvallista toteuttamista. (Pipinen yms. 2023.)

Erityisesti taidealojen koulutusohjelmien kannattaisi tilata työturvallisuuskorttikoulutus vuosittain, jotta halukkaat opiskelijat voisivat suorittaa työturvallisuuskorttikoulutuksen heti opintojensa yhteydessä. Näin eri koulutusohjelmat voisivat edistää sitä, että heti kun alalle valmistuu uusia tekijöitä, olisivat he myös sertifioituja työturvallisuuden takaajia.

Läheisyyskoreografiksi kouluttautumiseksi tai edes työnkuvan ymmärtämiseksi on täten Suomessakin useita eri ohjeistuksia ja uusimpana tulokkaana työturvallisuuskorttikoulutus. On kuitenkin taidealojen koulutusohjelmien vastuulla levittää kyseistä informaatiota alalle valmistuville opiskelijoille ja tuotantoyhtiöiden vastuulla jakaa tieto työntekijöilleen, jotta ymmärrys intiimikohtausten turvallisesta tekemisestä ja läheisyyskoreografian työnkuvasta selkiintyisi mahdollisimman monelle alalla toimivalle tekijälle.

5.2 Yhteenveto toimenpide-ehdotuksista

Tässä kappaleessa esitellään toimenpide-ehdotuksia, joiden avulla tuotanto voi sekä suojata, että edistää projektinsa vastuullisuutta kehittämällä työntekijöiden työskentelykokemusta sekä parantaen tuotannon laatua.

5.2.1 Sopimukset

Vastuuvapautussopimuksen laatiminen. Tuotanto voi laatia ohjeistuksen työryhmälle missä kerrotaan tuotannosta ja sen mahdollisista arkaluonteisista kohtauksista. Sopimus jaetaan työryhmälle ennen kuin kuvaukset alkavat ja on jokaisen omalla vastuulla lukea ja käyttäytyä ohjeistuksen mukaan. Vastuuvapautussopimuksessa tai -lomakkeissa on yleensä merkintä siitä, kuinka tuotanto suojelee itseään ja työryhmäänsä muun muassa intiimikohtauksia tehdessä ja miksi on tärkeää, että tuotannolla on vastuuvapautussopimus. Sopimuksella tuotanto päästää itsensä vastuusta, mikäli tuotannon jälkeen työryhmäläiset tekisivät valituksia tuotannosta.

Työsopimusten laatiminen. Työsopimus on laillinen dokumentti, jossa sovitaan muun muassa aika ja tavat, miten työtä tehdään sekä millainen korvaus siitä saa-

daan. Sekä työntekijä, että työnantaja allekirjoittavat sopimuksen. Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton nettisivuilla on Sinikka Strömmerin artikkeli sopimuksista ja vastuullisuudesta. Strömmer huomauttaa artikkelissa, että työsopimuksessa tulee huomioida hankkeiden ja toimintaympäristöjen monipuolisuus. Työstä sovitessa ja sitä suunniteltaessa pitää ottaa huomioon terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät erityispiireet ja riskit. Kun sopimus tehdään huolellisesti ja kaikki työhön liittyvät aspektit tuodaan siinä esille, auttaa se työnantajia varautumaan mahdollisiin vahinkoihin ja erimielisyyksiin. Ammattiliiton jäsenillä on hyvä olla käsitys siitä, miten erilaiset työsopimukset määrittävät vastuuta. (Strömmer 2017.)

Vuonna 2023 TEME:n eli Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liiton työehtosopimuksesta tuli yleissitova. Kaikkien sopimusalueella olevien työnantajien tulisi täten noudattaa liiton työehtosopimusta. TEME:n työehtosopimuksesta voi tarkastella muun muassa työntekijän palkkaan, työaikaan tai tasapuoliseen kohteluun liittyviä asioita. (Finlex 2023.)

Nudity waiverin allekirjoittaminen. Esiintyjän työsopimuksen sopimuslisä alastomuudesta sekä intiimikohtauksista. Kotkaniemen ohjeistuksessa hän tuo esille muutamia esimerkkilauseita sopimuspykälästä, mitä nudity waiverissa voisi olla.

Taiteellisessa lopputuloksessa tullaan näkemään alastomuutta tai intiimejä osia. Näyttelijä X hyväksyy käsikirjoituksessa (versio x.x) olevat asiat. Elokuva sisältää alastomuutta/seksiä. Rooli sisältää alastomuutta. Roolissa näkyy intiimiosia. Rooli ei sisällä täysalastomuutta. (Kotkaniemi 2020, 19.)

Non-Disclosure Agreement eli salassapitosopimus. NDA:t tai salassapitosopimukset ovat laillisia sopimuksia, joilla luodaan luottamuksellinen suhde henkilön, jolla on sensitiivistä informaatiota ja henkilön, joka saa oikeuden kyseiseen informaation, välille. Luottamuksellinen suhde tarkoittaa sitä, ettei kummallakaan sopimuksen allekirjoittajista ole oikeutta jakaa kuulemaansa tietoa. Salassapitosopimuksen tarkoituksena on luottamuksellisuus ja suojeleminen. Sopimus luo laillisen pohjan ideoiden suojelemiseksi ja tiedon varastamisen estämiseksi. Jos salassapitosopimusta rikkoo voi saada haasteen, sakkoja ja jopa rikossyytteen. (Ironclad n.d.)

5.2.2 Ohjeistukset & vastuuhenkilöt

Erillisten ohjeistusten laatiminen. Ennen kuvauksia tuotantotiimi voi vaatia koko työryhmää tutustumaan Suomen elokuvasäätiön laatimiin erilaisiin ohjeistuksiin, jotta kaikki ymmärtäisivät esimerkiksi turvallisen tilan periaatteet ja kuinka tehdä intiimikohtauksia. Tuotanto voi myös laatia täysin omat ohjeistuksensa intiimikohtausten tekemiseen ja niiden turvallisuuteen liittyen, missä keskitytään juuri heidän tuotantaan koskeviin seikkoihin. Mitä useampi ihminen työryhmässä on tietoinen siitä, kuinka intiimikohtauksia kuuluu lähestyä setissä, sitä turvallisempi tila työpaikka on kaikille tekijöille.

Läheisyyskoreografin palkkaaminen. Tuotanto edistää projektin turvallisuutta, muun muassa palkkaamalla läheisyyskoreografin projektiin. Läheisyyskoreografilla on iso rooli esiintyjien suojelemisessa, mutta hänen läsnäolonsa suojelee myös koko työryhmää. Mikäli tuotannossa on intiimikohtauksia, tulisi siihen aina palkata läheisyyskoreografi.

Luottamushenkilön / henkilöiden nimeäminen. Mikäli tuotannolla ei ole varaa läheisyyskoreografiin tai sitä ei olla palkattu jostain muusta syystä, on tuottajan pidettävä huolta, että intiimikohtauksia tehdessä kuvauspaikalla on läsnä joku tuotannon edustaja, jonka puoleen voidaan kääntyä haastavassa tilanteessa tai kysymysten herätessä. TEME:n työehtosopimus myös kannustaa luottamushenkilön nimeämistä tuotantoon. Työpaikan toimivaa vuoropuhelua yhteistyön kehittämiseksi pidetään erittäin tärkeänä ja luottamushenkilö on tämän vuoropuhelun takaamisen keskiössä. (Elokuva- ja TV-tuotantoa koskeva työehtosopimus 2023, 5.)

Työhyvinvointivastaavan tai mielenterveysammattilaisen palkkaaminen. Jottei työturvallisuuteen ja työntekijöiden henkiseen hyvinvointiin liittyvä metatyö valuisi vain läheisyyskoreografin vastuulle voi tuotanto myös palkata projektiin työhyvinvointivastaavan tai mielenterveysammattilaisen erityisesti sellaisille päiville, kun kuvataan henkisesti raskasta sisältöä, kuten seksuaalista väkivaltaa simuloivia kohtauksia. Työhyvinvointivastaava on yleistyneempi työryhmänlisä ulkomaalaisissa projekteissa. O'Brien mainitsee Westenfeldin artikkelissa ottavansa aina yhteyttä hyvinvointiammattilaiseen tehdessään sisällöllisesti haastavia kohtauksia (Westenfeld 2020).

Mikäli tuotannossa ilmenee häiritsevää tai epäasiallista käytöstä eikä työntekijä tiedä kehen olla yhteydessä tuotannon sisällä tai luota tuotannon johtoportaan, voi hän olla yhteydessä Suomen elokuvasäätiöön tai TEME:en.

5.2.3 Ennakkosuunnittelu ja aikatauluttaminen

Budjetointi. Lisäämällä läheisyyskoreografian tuotannon budjettisuunnitelmaan alusta alkaen, voi tuotanto varautua paremmin koreografian palkkaamiseen ja hänen työhönsä liittyviin lisäkuluihin. Suomen elokuvasäätiön budjetointi-, rahoitus- suunnitelma- ja tilityslomake Excel -pohjaan on myös lisätty tunnistetuksi ammatinimikkeeksi läheisyyskoreografi (Tuotantotuen budjetointi, raportointi ja tilityslomakkeet n.d.). Jos projekti haluaa hakea tuotantotukea Suomen elokuvasäätiöltä, täytyy heidän määrittellä jo budjettisuunnitelmaan, kuka tuotannossa toimii läheisyyskoreografina.

Harjoitteluajan lisääminen. Lisäämällä harjoitteluaikaa ennen kuvauksia näyttelijöille, ohjaajalle sekä läheisyyskoreografille intiimikohtauksia varten, voi tuotanto varmistaa paremmin sen, että kaikki osapuolet ovat kuvauksissa valmiita suorittamaan intiimikohtaukset. Vaikka harjoitteluajan lisääminen tuntuisi aluksi ylimääräiseltä kuluerältä, on sillä suuret merkityksen teoksen lopputulokseen. Kun ohjaajalla ja näyttelijöillä on varma olo kohtauksen tekemisestä, sen kuvaaminen onnistuu nopeammin ilman ylimääräistä säätämistä. Harjoitteluajan lisääminen takaa myös näyttelijöiden turvallisuuden tunteen kokemusta koko tuotantoa kohtaan. Sillä mitä turvallisempi olo heillä on setissä ja omista esihenkilöistään, sitä positiivisemmin he puhuvat tuotannosta jälkikäteen.

Kuvausaikataulujen muokkaaminen intiimikohtauksia huomioivaksi. Jotta näyttelijöillä ja ohjaajalla olisi mahdollisimman turvallinen olo intiimikohtauksia tehdessä on tärkeää, että he ovat muodostaneet luottamussuhteen toisiinsa. Intiimikohtausten kuvauksia ei täten kannata sijoittaa heti tuotannon kuvausten alkupäähän vaan mieluiten jonnekin tuotannon keskivaiheille. Näin näyttelijät ovat ehtineet tutustua muuhunkin työryhmään, eikä intiimikohtausten kuvaaminen tunnu yhtä jännittävältä. Kuvausaikataulua tehdessä voi myös huomioida cis-naisten ja muiden vulvallisten kuukautiskierron, jottei heidän tarvitsi kuvata intiimikohtauksia juuri kuukautisten aikana. Call sheettiin eli päiväkohtaiseen kuvausaikatauluun

tulisi aina merkitä huomattavasti, jos päivän aikana ollaan kuvaamassa intiimikohtauksia, jotta työryhmäläiset aivan kuten esiintyjätkin osaavat valmistautua päivän sisältöön etukäteen. Intiimikohtaukset ovat tärkeä merkitä call sheettiin selkeästi myös sen varalta, jos kuvauksiin tulee yllättäen tuuraaja, jolla ei ole aikaisempaa tietämystä tuotannosta tai sen sisällöstä.

5.2.4 Jälkituotanto ja markkinointi

Jälkituotanto vaiheet. On tärkeää pitää kiinni jälkituotannon eettisyydestä intiimikohtauksia leikatessa, kun tuotanto on saatu kuvattua. Esiintyjien allekirjoittamaan nudity waiveriin lisätään aina markkinointiin ja lopulliseen leikkausversioon annettu suostumus. Rickmanin ohjeistuksessa sanotaan, että läheisyyskoreografi voidaan pyytää varmistamaan, että leikkausversio noudattaa sopimusehtoja. Koreografi voi lisäksi olla mukana dialogin jälkiäänityksissä ja markkinointimateriaalin kuvauksissa. Tuottajan tehtävänä on huolehtia, että leikkaaja ja muu jälkityöryhmä ovat tietoisia teoksen sisällöstä ja että he ovat tutustuneet intiimikohtausten tekemisestä kertovaan ohjeistukseen ja näyttelijöiden nudity waiveriin. Kuvatun materiaalin suhteen on tärkeä ottaa huomioon, että sitä saavat käsitellä vain välttämättömät asianomaiset, sitä saa jakaa vain salasanalla suojatussa muodossa, eikä sitä tule jakaa tai ladata muun raakamateriaalin kanssa yhdessä. Tuottajan täytyy huolehtia siitä, että kaikki intiimikohtauksiksi lukeutuva materiaali tuhoetaan, kun sitä ei enää tarvita tai vähintään viiden vuoden kuluessa. Lopullista leikkausversiota ei tarvitse tuhota ollenkaan. (Rickman 2021, 7.)

6 POHDINTA

On selvää, että tänä päivänä mitään audiovisuaalisia teoksia, jotka sisältävät intiimikohtauksia ei tulisi tehdä ilman läheisyyskoreografia. Suorittamissani haastatteluissa kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että läheisyyskoreografian työnkuva on merkityksellinen ja olennainen osa turvallista tarinankerrontaa, jota koitetaan edistää Suomessa jatkuvasti. Lisäksi lukemani artikkelit läheisyyskoreografian työstä vahvistavat ajatusta siitä, ettei tämä taiteellisen vastaavan työnkuva ole katoamassa hetkeen, vaan yleistymässä maailmanlaajuisesti.

Tutkimuksessa käyttämäni lähteet ovat ajankohtaisia, osa jopa tämän vuoden aikana julkaistuja, ja niitä löytyy sekä suomen, että englannin kielellä. Monien lähteiden toistaessa samoja asioita voidaan olettaa, että lähteet ovat luotettavia. Muutamat käyttämäni lähteistä ovat tutkimuksia samasta aiheesta, eivätkä pelkästään artikkeleita tai haastatteluja. Vaikka kolmannessa luvussa käyttämäni lähteet epäonnistuneesta seksuaalisävytteisestä TV-tuotannosta ovat aikakauslehdien julkaisemia, on The Rolling Stones -lehti tunnettu ja arvostettu musiikin ja median uutisoija. Vaikka The Rolling Stonen artikkelit ovat enemmän mielipidekirjoituksia kuin tieteellisiä artikkeleita, on niissä kuitenkin haastateltu henkilöitä, jotka ovat työskennelleet The Idol -sarjassa. Kolmannessa luvussa käyttämiäni lähteitä myös vahvistaa, se että The Idol -sarja ei ole saanut rahoitusta toiselle tuotantokaudelle.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tutkia läheisyyskoreografian merkitystä audiovisuaalisissa tuotannoissa sekä lopputuloksen laadun kannalta, että työryhmän fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kautta. Käytettäessä läheisyyskoreografia intiimikohtausten suunnittelussa ja toteutuksessa, pystyvät näyttelijät antamaan kohtaukseen vahvemman emotionaalisen reaktion, jolloin katsojat voivat samaistua esiintyjiin ja kohtauksen tunnelataukseen paremmin, luoden kohtauksesta laadullisesti paremman. Läheisyyskoreografian työ lisää uusia kerroksia intiimikohtauksiin sekä yksityiskohtia, joita ei aikaisemmin olla osattu huomioida, tehden kohtauksista uskottavampia. Työryhmän henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kannalta läheisyyskoreografi on oleellinen lisäys tuotantoon, sillä läheisyyskoreografi auttaa myös työryhmäläisiä valmistautumaan intiimikohtausten tekemiseen.

Tutkimuskysymyksiäni olivat miksi läheisyyskoreografin palkkaaminen kannattaa ja miten läheisyyskoreografin koulutusta voitaisiin lisätä Suomessa. Läheisyyskoreografin palkkaaminen intiimikohtauksia sisältävään tuotantoon kannattaa monesta syystä. Intiimikohtauksista tulee laadullisesti parempia ja ne vahvistavat koko tuotannon tarinaa. Työolosuhteet projektia tehdessä helpottuvat ja ylimääräinen metatyö vähenee, jolloin työryhmäläiset nauttivat projektin teosta enemmän, tehden silloin parempaa jälkeä. Läheisyyskoreografin avulla tuotanto myös osoittaa vastuullisuuttaan sekä työryhmäläisille, että teoksen rahoittajille ja katsojille. Seksi ja seksuaalisuus ovat sekä kiinnostavia, että helposti myyviä aiheita. Vastuullisesti ja läheisyyskoreografin ohjeistuksella tehdyt intiimikohtaukset voivat parantaa koko tuotannon laatua, mahdollistaen useamman tuotantokauden rahoituksen. Kuten Netflixin Sex Education -sarjassa, josta tehtiin lopulta jopa neljä tuotantokautta.

Aihetta voitaisiin tutkia lisää vertailemalla useita eri elokuva tai TV-tuotantoja, joissa läheisyyskoreografia ei olla palkattu tuotantoon, kun taas osaan tuotannoista koreografi on palkattu alusta alkaen. Mielenkiitoista olisi myös suorittaa syvempi kirjallisuuskatsaus juuri seksuaalivähemmistöistä kertoviin audiovisuaalisiin tuotantoihin ja miten läheisyyskoreografin työ vaikuttaa niihin. Haastatteluita suorittaessani aloin myös pohtimaan enemmän sitä, kuinka tuotantoja, joissa esitetään lapsiin kohdistunutta seksuaalista väkivaltaa tai ylipäätään seksuaalista sisältöä toteutetaan turvallisesti.

Läheisyyskoreografin koulutusta tai edes alan ymmärrystä voidaan lisätä Suomessa siten, että taiteelliset korkeakoulut ottavat vastuulleen työnkuvan esittelyn ja sen pintapuolisen opettamisen koulutusohjelmissaan. Kyseiseen opetukseen on materiaalit ilmaiseksi luettavissa internetissä ja suomalaiset läheisyyskoreografit mahdollisesti suostuisivat myös luennoimaan aiheesta, saaden näin useampia media-alan opiskelijoita kiinnostumaan työtehtävästä. Lisäksi uudistettussa taiteellisten alojen työturvallisuuskorttikoulutuksessa kiinnitetään myös huomiota turvallisten intiimikohtausten luomiseen. Tuotantoyhtiöt, Suomen elokuväsäätiö tai muut julkisen puolen rahoittajat voivat myös luoda enemmän apurahastoja juuri läheisyyskoreografin koulutuksesta kiinnostuneille, jotta Suomeen saataisiin enemmän koreografeja, sillä lukuisat koulutukset, joita läheisyyskoreografilla tulisi olla, ovat äärimmäisen kalliita.

Opinnäytetyö tulee hyödyttämään suomalaisia elokuvien ja TV-sarjojen rahoittajia ja tuottajia ymmärtämään läheisyyskoreografin työn kokonaisvaltaiset vaikutukset tuotantoihin ja kuinka iso hyöty heidän palkkaamisestaan olisi. Tutkimus tulee hyödyttämään läheisyyskoreografin työstä kiinnostuneita opiskelijoita ja alalla jo työskenteleviä tekijöitä saamaan syvemmän käsityksen läheisyyskoreografin työn vastuullisuudesta ja hyödyistä, sekä toivottavasti inspiroi lisää ihmisiä kouluttautumaan läheisyyskoreografeiksi.

Tutkimusta tehdessä ja haastatteluita suorittaessani innostuin itse entistä enemmän läheisyyskoreografin työnkuvasta, joten itselle ammattiin kouluttautuminen on suuri tavoite. Opinnäytetyö on yksi askel työnkuvan ymmärtämiseksi, mutta virallisen sertifikaatin suorittamiseen on vielä pitkä matka, joka vaatii useamman vuoden kokemuksen alalla työskentelystä ja erilaisten koulutusten suorittamisesta.

LÄHTEET

Claudia, V. 2022. Kuvan tekijät: Läheisyyskoreografi Pia Rickman. Kelaamo 12.4.2022. Viitattu 5.2.2024.

<https://www.kelaamo.fi/laheisyyskoreografi-pia-rickman/>

Collins-Hughes, L. 2017. Need to fake an orgasm? There's an 'Intimacy Coordinator' for that. The New York Times 15.6.2017. Viitattu 19.3.2024.

<https://www.nytimes.com/2017/06/15/theater/need-to-fake-an-orgasm-theres-an-intimacy-choreographer-for-that.html>

Elokuva- ja TV-tuotantoa koskeva työehtosopimus. 2023. Pdf-dokumentti. Viitattu 2.5.2024.

https://www.finlex.fi/data/tes/2762/23-118-4_Elotes_2023_2025_FI-NAL_211227_1_1.pdf

Finlex 2023. Elokuva- ja TV-tuotantoja koskeva työehtosopimus. Verkkosivu. Viitattu 30.4.2024

<https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/tyoehto/paatokset/2023/2762>

Hailu, S. 2023. An Intimacy Coordinator Reacts to 'The Idol' Pilot: 'I Felt Betrayed' That HBO 'Used Us as the Butt of the Joke. Variety 16.6.2023. Viitattu 10.4.2024.

<https://variety.com/2023/tv/news/the-idol-intimacy-coordinator-reacts-controversial-pilot-1235643151/>

Hirsijärvi & Hurme. 2001. Teemahaastattelu. Teoksessa Jaana Vuori Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tietoarkisto. Viitattu 12.3.2024.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

Holopainen, H. 2022. Läheisyyskoreografian hyödyntäminen ja merkitys intiimikohtauksen tuotannossa. Theseus. Opinnäytetyö. Viitattu 10.3.2024.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/751191/Holopainen_Helmi.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Hutchinson, C. 2023. Sex Education's Intimacy Coordinator Talks Season 4 and the Legacy of the Netflix Series. Collider 30.9.2024. Viitattu 17.4.2024.

<https://collider.com/sex-education-intimacy-coordinator-interview-season-4/>

IDC Free Guide to Getting Started as an Intimacy Professional. 2024. Pdf-dokumentti. Viitattu 3.4.2024.

https://drive.google.com/file/d/1oPZITaMWWvtkV_-aCDwR-9J5cX2JPqFk/view

IMDB. N.d. Sex Education. Verkkosivu. Viitattu 3.4.2024.

<https://www.imdb.com/title/tt7767422/>

IMDB. N.d. The Idol – Full Cast & Crew. Verkkosivu. Viitattu 20.3.2024.

https://www.imdb.com/title/tt14954666/fullcredits/?ref=tt_cl_sm

Immonen, I. 2023. Suostumuksen kulttuurin edistäminen Suomen elokuva-alalla: mistä tekijöistä suostumuksen kulttuuri koostuu? Theseus. Opinnäytetyö. Viitattu 5.5.2024.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/813937>

Intimacy directors and coordinators. n.d. Verkkosivu. Viitattu 30.3.2024.

<https://www.idcprofessionals.com>

Khomami, N. 2017. #MeToo: how a hashtag became a rallying cry against sexual harassment. The Guardian 20.10.2017. Viitattu 29.3.2024

<https://www.theguardian.com/world/2017/oct/20/women-worldwide-use-hashtag-metoo-against-sexual-harassment>

Kotkaniemi, S. 2020. Ohjeistus intiimikohtausten tekemiseen kameratyöskentelyssä. Pdf-dokumentti. Viitattu 7.3.2024

<https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2020/10/Ohjeistus-intiimikohtausten-tekemiseen-kameratyöskentelyssä.pdf>

Kulttuuria kaikille. 2023. Pohjoismainen Läheisyyskoreografi-koulutus. Verkkosivu. Viitattu 19.3.2024.

<https://www.kulttuuriakaikille.fi/ajankohtaista-uutiset-2023-pohjoismainen-laheisyyskoreografi-koulutus>

Laakko, N. 2022. Pornosta perinteisiin elokuvasuudelmiin: näkökulmia feministisen pornon ja elokuvallisen intiimikohtauksen eettisen ohjaamisen eroista. Theseus. Opinnäytetyö. Viitattu 5.5.2024.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/753456>

Lautkoski, M. 2021. Intiimikohtauksen turvallisuus: kuinka ohjata intiimikohtaus ilman läheisyyskoreografia? Theseus. Opinnäytetyö. Viitattu 5.5.2024.

<https://www.theseus.fi/handle/10024/504076>

Muotio, L. 2022. Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä. Muotoiluinfo 19.1.2022. Viitattu 15.4.2024.

<https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/teemahaastattelu-tutkimusmenetelmana/>

Nordic Intimacy Coordinators. N.d. Education. Verkkosivu. Viitattu 25.4.2024.

<https://www.nordicintimacy.com>

Ohjeistus seksuaalisen häirinnän ehkäisyyn elokuva- ja tv-alalla. 2018. Pdf-dokumentti. Viitattu 20.3.2024.

<https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2020/10/Ohjeistus-seksuaalisen-hairinnaen-ehkaisyyn-elokuva-ja-tv-alalla.pdf>

Pham, A. 2023. First Ever Nordic Intimacy Coordinator Training Programme – co-organiser Pia Rickman speaks to us. Nordisk Film & TV Fond 4.5.2023. Viitattu 2.5.2024.

<https://nordiskfilmogtvfond.com/news/stories/first-ever-nordic-intimacy-coordinator-training-co-organiser-pia-rickman-speaks-to-us>

- Pipinen M, 2023. Työturvallisuus ja työssä jaksaminen etusijalle myös av-alalla. Suomen elokuvasäätiö 24.10.2023. Viitattu 31.3.2024
<https://www.ses.fi/ajankohtaista/tyoturvallisuus-ja-tyossa-jaksaminen-etusijalle-myos-av-alalla/>
- Roundtree, C. 2023. 'The Idol': How HBO's Next 'Euphoria' Became 'Twisted Torture Porn'. Rolling Stone 1.3.2023. Viitattu 16.4.2024.
<https://www.rollingstone.com/tv-movies/tv-movie-features/the-idol-hbo-next-euphoria-torture-porn-the-weeknd-sam-levinson-lily-rose-depp-blackpink-jennie-1234688754/>
- Rickman, P. 2021. Läheisyyskoreografin kanssa työskentely. Pdf-dokumentti. Viitattu 4.2.2024.
<https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2021/09/Laheisyyskoreografin-kanssa-tyoskentely-SUOMI.pdf>
- Rauramo, P. 2019. Elokuva- ja TV-tuotantoalan työhyvinvoinnin erityispiirteitä. Työturvallisuuskeskus, palveluryhmä. Viitattu 2.4.2024.
<https://ttk.fi/julkaisu/elokuva-ja-tv-tuotantoalan-tyohyvinvoinnin-erityispiirteita/#0717d462>
- Sampson, R. 2015. Film theory 101 – Laura Mulvey: The male gaze theory. Film Inquiry 27.10.2015. Viitattu 11.4.2024.
<https://www.filminquiry.com/film-theory-basics-laura-mulvey-male-gaze-theory/>
- Semeri, J & Virtanen, L. 2023. Neitoperhot ja pahanhautojat – Naiset tekevät elokuvia. Otava.
- Sina-Campanella, T. 2006. Intimate Encounters; Staging Intimacy and Sensuality. Virginia Commonwealth University. Thesis. Viitattu 10.3.2024.
<https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2070&context=etd>
- Specter, E. 2024. Everything You Need to Know About 'Quiet on Set' – And Its Indictment of the Kids TV Industry. Vogue 21.3.2024. Viitattu 25. 4. 2024
<https://www.vogue.com/article/everything-you-need-to-know-about-quiet-on-set-nickelodeon-documentary>
- Strömmer, S. 2017. Sopiminen ja vastuullisuus. Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto 6.9.2017. Viitattu 20.4.2024.
<https://www.teme.fi/fi/sopimukset-ja-vastuu/>
- Suomen elokuvasäätiö. 2022. Suomen elokuvasäätiön turvallisemman tilan periaatteet. Verkkosivu 24.8.2022. Viitattu 31.3.2024
<https://www.ses.fi/meista/turvallisemman-tilan-periaatteet/>
- Suomen elokuvasäätiö. N.d. Vastuullisuus elokuva-alalla. Verkkosivu. Viitattu 31.3.2024
<https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/vastuullisuus/>
- Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 31.3.2024.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Toomer, J. 2020. Sex Education: How an Intimacy Coordinator Helped Change the Show's Approach to Love Scenes. The Hollywood Reporter 19.1.2020. Viitattu 17.4.2024

<https://www.hollywoodreporter.com/tv/tv-news/sex-education-how-an-intimacy-coordinator-helped-change-shows-approach-love-scenes-1270697/>

Tuotantotuen budjetointi-, raportointi- ja tilityslomakkeet. N.d. Suomen elokuvasäätiön Excel -tiedosto. Viitattu 2.5.2024.

[https://www.ses.fi/wp-content/uploads/TUOTANTOTUEN_BUDJETOINTI-RA-PORTOINTI- JA_TILITYSLOMAKKEET-1.xls](https://www.ses.fi/wp-content/uploads/TUOTANTOTUEN_BUDJETOINTI-RA-PORTOINTI-JA_TILITYSLOMAKKEET-1.xls)

Westenfeld, A. 2020. Inside the necessary work of intimacy coordinators, who make Hollywood sex scenes safe. Esquire 13.7.2020. Viitattu 28.2.2024.

<https://www.esquire.com/entertainment/tv/a33232977/what-is-an-intimacy-coordinator-sex-scenes-i-may-destroy-you-normal-people-ita-obrien-interview/>

Yle aamu: Läheisyyden koreografointi elokuvissa. 2023. Toimittaja Sanna Savikko. Yle 18.10.2023. Yle Areena. Viitattu 6.3.2024.

<https://areena.yle.fi/1-66980607>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset

Tämä on teemahaastatteluiden kysymysrunko, jonka lisäksi haastateltavilta kysyttiin tarkentavia kysymyksiä tietyistä osioista.

1. Kuinka paljon kokemusta sinulla on läheisyyskoreografian työstä?
2. Milloin läheisyyskoreografi tulisi palkata?
3. Helpottaako läheisyyskoreografian läsnäolo työtäsi setissä? Miten?
 - a. LK – Miten pystyt omasta mielestäsi helpottamaan muun työryhmän työtä olemalla setissä?
 - b. Mikä toimii erityisen hyvin?
 - c. Onko jotain mikä ei toimi? Tai hankaloittaa omaa tekemistä?
4. Mitkä ovat parhaat tavat työskennellä intiimikohtausta tehdessä?
 - a. Haasteista sekä hyvistä käytänteistä?
5. Millä tavoin työryhmän turvallisuutta voisi taata intiimikohtauksia tehdessä?
6. Millä tavoin voit huomioida seksiä / seksuaalisuutta tuotannoissa?
7. Miten haluaisit nähdä läheisyyskoreografian / intiimikohtausten kehittyvän tulevaisuudessa?
 - a. Miten olisi tärkeää kehittää tähän liittyvää toimintaa tulevaisuudessa?
 - b. Nouseeko jotain erityisiä tarpeita?
8. Kuinka merkitykselliseksi koet läheisyyskoreografian ammatin media-alalla?